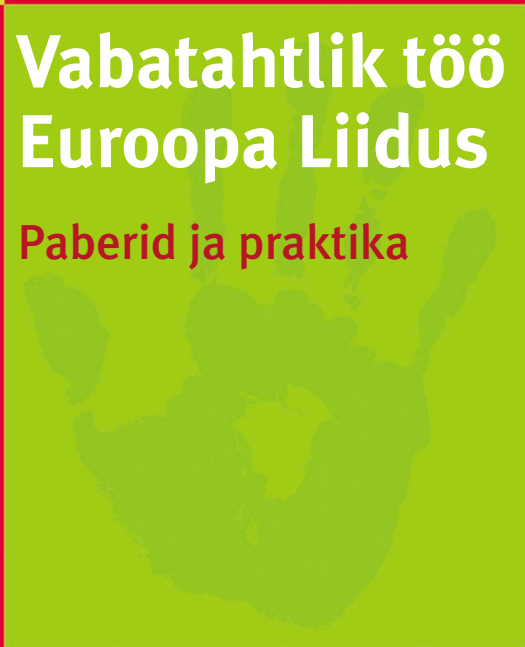




# Vabatahtlik töö Euroopa Liidus

Paberid ja praktika



## SISUKORD

Sissejuhatus	3
--------------	---

### I OSA - PABERID

#### **Vabatahtlik tegevus**

Vabatahtliku tegevuse resolutsioon	5
Amsterdami leping, 38. deklaratsioon – vabatahtlik teenistus	5
Vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste rolli edendamine	6
Rahvusvaheline vabatahtlike aasta 2001	7
IAVE vabatahtliku tegevuse ülddeklaratsioon	8
Soovitused vabatahtliku tegevuse toetamiseks	10
Rahvusvahelise vabatahtlike aasta järg	11
Vabatahtliku tegevuse manifest Euroopas 2003	11

#### **Vabatahtlik tegevus ja noored**

Noorte rahvusvahelise pikaajalise vabatahtliku teenistuse edendamine	12
Euroopa Komisjoni valge raamat "Uus hoog Euroopa noortele"	12
Ühised eesmärgid noorte vabatahtlike tegevuste osas	13
Vabatahtliku tegevuse lisaväärtusest noortele	14

#### **Vabatahtlik tegevus ja sotsiaalne areng**

Vabatahtlikkuse roll sotsiaalse arengu edendamisel	15
----------------------------------------------------	----

### II OSA - PRAKTIKAD

Euroopa Vabatahtlik Teenistus	16
Vabatahtlik Annett Kupfer	18
Tee iseendani käib läbi Pariisi	19
Hispaania	
Vabatahtlik tegevus kui tee tööturule: uus vabatahtlikkuse valdkond Holland	20
Riiklikud programmid vabatahtliku tegevuse arendamiseks	23
Kasutamata omadused	25
Uued võimalused pikaajalistele töötutele: portfoolio meetod Prantsusmaa	27
Vabatahtlik töö ja sotsiaalne kaasatus	28
Soome	
Noorteakadeemia vaba-aja tegevuse õpiraamat Šotimaa	30
New Deal töötute mentorlus	32
Tšehhi	
Vabatahtlike programm töötutele Ungari	33
Kapu (Gateway) programm	35

# Vabatahtlik töö Euroopa Liidus

## Paberid ja praktika



Tartu 2004-2005

Raamatu koostajad:

Tuulike Mänd

Anna Gramberg

Kerstin Kõre

Tartu Vabatahtlike Keskus tänab kõiki Euroopa Liidu liikmesriikide ühendusi ja vabatahtlikke, kes aitasid kaasa käesoleva trükise valmimisele ja saatsid meile näiteid oma praktikate kohta.

Raamatu väljaandmist toetavad:



Euroopa Liit

Euroopa Komisjoni Delegatsioon Eestis

Euroopa Liidu Infokeskus, Roosikrantsi 17, 10119 Tallinn

<http://www.euroopaliit.ee>

### **Balti-Ameerika Partnerlusprogramm**

Balti-Ameerika Partnerlusprogramm, mida finantseerivad ühiselt Ameerika

Ühendriikide Rahvusvahelise Abi Agentuur ja Avatud Ühiskonna Instituut.

<http://www.bapp.ee>

Copyright: Tartu Vabatahtlike Keskus

Tiraaž: 300

ISBN 9949-10-993-0

Kujundus ja trükk: AS Triip

## Sissejuhatus

Miljonid Euroopa kodanikud tegelevad vabatahtliku tööga. Järjest enam nähakse ja mõistetakse, et vabatahtlik tegevus suurendab ühiskonna sotsiaalset sidusust ja inimeste kaasatust, soodustab kodanikuaktiivsust, parandab teenuste kvantiteeti ja kvaliteeti ning aitab inimestel omandada uusi teadmisi ja oskusi.

Erinevad riigid on oma kogemustele tuginedes välja toonud, et vabatahtliku tegevuse arendamisel on kõige olulisem vabatahtlike ja nende tegevuse tunnustamine, soodustamine, propageerimine ning koostöö võrgustikes. Kuigi vabatahtlik töö põhineb inimeste vabal tahtel ja omaalgatusel osalemaks kogukonna tegevuses ilma selle eest rahalist tasu saamata, nõuab vabatahtliku töö tõhusam korraldamine nii vahendeid kui ametlikke poliitika- ja riiklikke strateegiaid. Tulenevalt riikide erinevast taustast ja kogemustest vabatahtlike kaasamisest ja tegevuse korraldamisest, ei ole seniajani olnud võimalik luua ühtseid üle-euroopalisi mudeleid, poliitika- ja seadusandlust vabatahtliku tegevuse toetamiseks ja arendamiseks. Täna sel päeval teevad paljude EL liikmesriikide valitsused jõupingutusi vabatahtliku töö stimuleerimiseks ja toetamiseks oma riigis ning uuringud näitavad sellise toetuse suurenemist.

Euroopa Vabatahtlike Keskuse (CEV) andmetel on olukord Lääne-Euroopa ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikides vabatahtliku tegevuse osas erinev. Euroopa Liidu uutes liikmesriikides on arusaam kaasaegse vabatahtliku tegevuse põhimõtetest ebaselge ning toetus vabatahtlikule tegevusele ja selle korraldamisele on seetõttu nendes riikides eriti oluline.

2004. aastal koostas Tartu Vabatahtlike Keskus (TVK) ülevaate sellest, millised dokumendid ja mil moel reguleerivad EL-s vabatahtlikku tööd kui mitteformaalse hariduse omandamise ning tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse suurendamise vahendit. Lisaks teoreetilisele infole ja regulatsioonide ülevaatele kogus TVK Euroopast praktilisi näiteid selle kohta, kuidas vabatahtlik töö saab aidata noori ja sotsiaalsesse riskigruppidesse kuuluvaid inimesi tööturule jõuda või sinna naasta. Eesmärgiks oli ühelt poolt leida projekte, mis on ellu viidud mittetulundusühingute ja riigi ametkondade koostöös ning teiselt poolt edukaid kodanikealgatusi.

Raamatu “Vabatahtlik töö Euroopa Liidus. Paberid ja praktika” eesmärgiks ei ole anda täielikku ja lõplikku ülevaadet teemaga seotud EL dokumentidest, vaid tuua ülevaade mõnedest olulisematest, et juhatada Eesti lugejale ots kätte. Paberite osas pidasime oluliseks näidata, mida EL dokumendid vabatahtliku tegevuse kohta ütlevad ja milliseid vabatahtliku töö olulisuse aspekte rõhutavad, mitte koostada ametlikku nimekirja kõigist dokumentidest ja nende sisust. Kuna vabatahtlikku tegevust käsitlevates dokumentides esinevad mitmed aspektid tihti koos, nagu näiteks noorte ja õppimisega, töötuse vastu võitlemisega ja sotsiaalse arenguga seotud, siis on raamatus kõigepealt esitatud üldist laadi dokumendid ajalisel järjestuses, seejärel aga toodud mõned otseselt noorte ja sotsiaalse arengu kohta käivad dokumendid. Ülevaade on täies mahus kokku pandud Internetist leitavate materjalide põhjal. Enamus raamatus viidatavaid tekste või originaaldokumente on Internetis leitavad ingliskeelsetena, kuid mõned üksikud on siiski juba tõlgitud ka

eesti keelde, nagu näiteks Euroopa Komisjoni valge raamat “Uus hoog Euroopa noortele” või IAVE vabatahtliku tegevuse ülddeklaratsioon.

Raamatu teises pooles toodud praktiliste tegevuste näited saatsid meile peamiselt TVK parterorganisatsioonid. Näited koostasid organisatsioonid ise vastavalt ette antud formaadile või panid kokku TVK töötajad partneritelt saadud ja Internetist leitud materjalide alusel. Praktikad on esitatud riikide järgi tähestikulises järjestuses. Need erinevate riikide kogemused näitavad, et vabatahtlik tegevus on tõhus ja väärtuslik sotsiaalse kaasamise ja mitte-formaalse õppimise vahend. Vabatahtlikus töös on kesksel kohal vabatahtliku isik, tema soovid, vajadused ja võimalused ning vabatahtliku töö kaudu õpitakse paremini tundma nii iseennast kui ühiskonna võimalusi. Eranditult kõikide näidete puhul rõhutati, et vabatahtliku tegevuse edukaks korraldamiseks on vajalik kõigi osapoolte tegevuseks ettevalmistamine ning piisavate toetavate ressursside (nii inim- kui rahaliste) ning tugi-struktuuride olemasolu.

Raamatu “Vabatahtlik töö Euroopa Liidus. Paberid ja praktika“ eesmärgid on:

- näidata ja selgitada Eesti lugejatele vabatahtliku töö tähtsust demokraatlike, tervete ja jätkusuutlike ühiskondade arengus;
- anda ülevaade sellest, mida organisatsioonid ja institutsioonid peaksid erinevatel tasanditel tegema, et vabatahtlikku tegevust soodustada, toetada ja arendada;
- rõhutada vabatahtliku töö olulist rolli sotsiaalse kaasamise ja mitte-formaalse õppimise ning kogemuste omandamise soodustamisel;
- tuua praktilisi ja õpetlikke näiteid Euroopa Liidu liikmesriikidest, et anda häid ideid sarnaste probleemide lahendamiseks Eestis.

Tartu Vabatahtlike Keskus tänab kõiki, kes aitasid kaasa selle trükise valmimisele:

**Euroopa Vabatahtlik Teenistus:** Kristi Jüristo (Euroopa Noored Eesti Büroo), Ly Brikkel (MTÜ Öökull), Kärt Mae (TVK asutajaliige)

**Hispaania:** Josep Vicenç Marín Oliva, Judith Cobena i Guardia (Federació Catalana de Voluntariat Social),

**Holland:** Tirza van Hal & Marijke Steenbergen, Saskia van Grinsven (CIVIQ)

**Soom:** Lauri Savisaari (Nuorten Akatemia)

**Šotimaa:** Paul Wilson, Steven Piercy (Volunteer Centre Edinburgh)

**Tšehhi:** Olga Sozanska (Hestia)

**Ungari:** Andras F. Toth (ÖKA), Szász Henriett (Béthel Alapítvány)

**TVK vabatahtlikud:** Kristel Ambre, Annika Laanpere, Marit Sööt

**Hea eeskuju:** Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu raamat “Euroopat Eestisse tuues: Euroopa võimalused Eesti vabauhendustele“, Tallinn 2003

Tuulike Mänd

Anna Gramberg

Tartu Vabatahtlike Keskus

# PABERID

## Vabatahtlik tegevus

### Vabatahtliku tegevuse resolutsioon

Resolution on Volunteering

1983. aastal Euroopa Parlamendis vastu võetud “Vabatahtliku tegevuse resolutsioon” tunnustas vabatahtliku tegevuse toimumist üldsuse huvides ja nentis, et piisava infrastruktuuri loomine on keskse tähtsusega tõhusate vabatahtlikku tegevust toetavate poliitikate kujundamisel. Resolutsioon kutsus Euroopa Komisjoni üles süsteemselt vabatahtlikule tegevusele tähelepanu osutama ning tõi välja vajaduse “vabatahtliku töö statuudi” järele, mis võimaldaks katta vabatahtliku tööga seotud kulusid ning vabatahtlike sotsiaalkindlustuse kulusid.

### Amsterdami leping

#### 38. deklaratsioon – vabatahtlik teenistus

Declarations annexed to the final act of Amsterdam

Declaration No 38 on voluntary service activities

Euroopa integratsioon põhineb neljal asutamislepingul. Ühiselt moodustavad asutamislepingud põhiseadusandluse ja on Euroopa Ühenduse “konstitutsiooniks”, nad annavad õigusliku baasi kõigile sekundaarsetele õigusaktidele – määrustele, direktiividele ja otsustele – mida annavad välja Ühenduse institutsioonid. Peamiselt panevad lepingud liikmesriikidele kohustusi ja annavad üksikisikutele õigusi.

Asutamislepinguid on muudetud mitmel korral, eelkõige seoses uute liikmesriikide ühinemisega. 2. oktoobril 1997 sõlmitud ja 1. mail 1999 jõustunud Amsterdami lepinguga muudeti ja nummerdati ümber Euroopa Liidu ja Euroopa Ühenduse asutamislepingud ja sellele on lisatud asutamislepingute koondversioonid. Amsterdami leping ei ole iseseisev õigusakt, see koosneb reast parandustest ja lisandustest eelnevatele lepingutele.

Amsterdami lepingul on neli peamist eesmärki:

- tõsta tööhõive ja kodanikuõigused Euroopa Liidu keskmesse;
- kõrvaldada viimased takistused liikumisvabaduse teelt ja tugevdada julgeolekut;
- anda Euroopale maailma asjades kaasarääkimisel tugevam hääli;
- muuta Liidu institutsionaalne struktuur efektiivsemaks, pidades silmas Liidu laienemist ja uusi liituvaid liikmesriike.

Amsterdami Lepingu 38. deklaratsioon käsitleb vabatahtlikku tegevust. Deklaratsioon tunnustab vabatahtliku teenistuse panuse olulisust sotsiaalse solidaarsuse arendamisel ja peab vajalikuks, et Euroopa Ühendus edendab vabatahtlike organisatsioonide üle-euroopalist dimensiooni, pöörates erilist rõhku informatsiooni ja kogemuste vahetamisele ning noorte ja vanemaealiste inimeste osalemisele vabatahtlikus töös.

#### Viited:

<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre4100.html>

[http://europa.eu.int/abc/treaties\\_et.htm](http://europa.eu.int/abc/treaties_et.htm)

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/s50000.htm>

[http://europa.eu.int/en/agenda/igc-home/intro/home\\_en.htm](http://europa.eu.int/en/agenda/igc-home/intro/home_en.htm)

### **Euroopa Komisjoni teadaanne “Vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste rolli edendamise” kohta COM (1997) 241**

Communication of the EU Commission on “Promoting the Role of Voluntary Organisations and Foundations” COM (1997) 241

See dokument rõhutab vabatahtlikkuse olulisust aktiivse kodanikkonna loomisel ja töövoimelisuse taseme tõstmisel. Lisas nr. 1 on laiaulatuslik uuring vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste tegevusest, ressurssidest ja vajadustest, samuti on lisas nr. 2 ära toodud ülevaade Euroopa vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste tegevuse juriidilisest ja rahanduslikust raamistikust.

Selle teadaande kaudu tunnustati vabatahtliku tegevuse poliitilist, majanduslikku ja sotsiaalset tähtsust “aktiivsel kodanikkonnal põhineva sidusa ja kaasava Euroopa ühiskonna arendamisel”.

#### ***Vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste roll ja tähtsus***

*6.8 Läbi kogu Ühenduse tegelevad mitmed vabatahtlikud organisatsioonid ja sihtasutused töötute koolituse ja ümberõppega, olles mõnikord riiklike programmide teenusepakkujad, kuid sagedamini tegutsedes iseseisvalt, samuti pakutakse teenuseid vähemate võimalustega inimestele – puuetega inimestele, võõrandunud noortele, neile, kel ühel või teisel põhjusel ei ole õnnestunud tööturul püsivat positsiooni saavutada.*

*6.9 Vabatahtlikud organisatsioonid ja sihtasutused annavad väärtuslikku koolitust ka paljudele vabatahtlikele, kellest mitmed leiavad hiljem omandatud kogemuste ja ekspertuskoste tulemusena rakendust konventsionaalsel tööturul. Vabatahtlikkus on paljudele inimestele ka hindamatuks võimaluseks säilitada tööharjumus ajal, mil, eriti pika-ajaliste töötute puhul, nende elus korrapärase huvi säilitamine võib olla väga raske. Vabatahtlik sektor pakub suure tõenäosusega rikastavaid võimalusi uute kogemuste saamiseks, mis on suunatud töövoimelisust suurendavate sotsiaalsete oskuste, lisaks ka kuuluvus- ja kodanikutunde arendamisele noorte seas. Euroopa Vabatahtlik Teenistus tegeleb selle teemaga ja pakub hariduslikku kogemust, mis põhineb noorte aktiivsel kaasamisel kohalikesse projektidesse. Vabatahtlikkus on väga oluline ka vanemate pensioni-*



*le jäänud inimeste jaoks, kes otsivad võimalusi oma oskuste kasutamise jätkamiseks ja ühiskonnas aktiivse rolli säilitamiseks.*

### **Poliitiline tähtsus – kodakondsus**

*8. Paljude inimeste jaoks pakub kas liikmelisus vabatahtlikes organisatsioonides ja sihtasutustes või nende heaks töötamine olulise võimaluse oma kodanikutunde väljendamiseks ja kaaskodanike ning laiemalt ühiskonna vastu aktiivse huvi ülesnäitamiseks.*

#### **Viide:**

[http://europa.eu.int/comm/enterprise/library/lib-social\\_economy/orgfd\\_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/enterprise/library/lib-social_economy/orgfd_en.pdf)

**Euroopa Vabatahtlike Keskuse (CEV) vastus Euroopa Komisjoni teadaandele “Vabatahtlike organisatsioonide ja sihtasutuste rolli edendamise” kohta COM (1997) 241**  
The European Volunteer Centre’s (CEV) Response to the Communication from the Commission on Promoting the Role of Voluntary Organisations and Foundations in Europe COM (97) 241 final

CEV tervitab teadaannet kui väga selget ja vajalikku avaldust hetkeolukorra kohta ja eriti selle panuse ulatuse, kaalu ja sügavuse väga selget tunnustamist, mille vabatahtlik tegevus on andnud sotsiaalmajandusele Euroopas. Seejärel palutakse Komisjonil jätkuvalt pühenduda vabatahtliku tegevuse arendamisele ja teatatakse, et oodatakse toetavate poliitikate ja ressursside raamistiku edasist arendamist. Rõõmuga võetakse vastu Komisjoni tunnus- tus sellele, et vabatahtlikud organisatsioonid ja inimesed, kes panustavad oma aega vabatahtlikuna, omavad suurt mõju teenuste osutamisel ja uute teenuste väljatöötamisel:

- reageerides vajadustele, huvikaitses, abi vajavate inimeste või erinevate ürituste toetamises ja läbi vastastikuse- või eneseabi, mille käigus inimesed tegutsevad koos, et rahuldada oma ühiseid vajadusi;
- nähakse vabatahtliku tegevuse majanduslikku olulisust, kuna ta loob töökohti ja teenuseid, ühiskondlikku tähtsust, kuna suurendab solidaarsust ja kodanikuaktiivsust ning seetõttu ka poliitilist tähtsust, kuna arendab ressursse ja kaasab kodanikke.

#### **Viide:**

<http://www.cev.be/Documents/Response1997CommunicVolOrgs.pdf>

### **Rahvusvaheline vabatahtlike aasta 2001**

International Year of Volunteers 2001

1997. aasta novembris kuulutas ÜRO Peaassamblee 2001. aasta rahvusvaheliseks vabatahtlike aastaks. Aasta peaesmärgiks oli vabatahtlikkuse suurem tunnustamine, toetamine ning võrgustike loomine ja edendamine. Rahvusvaheline vabatahtlike aasta pakub ainulaadset võimalust rõhutada miljonite vabatahtlike saavutusi üle kogu maailma ja

julgustas inimesi vabatahtlikus tegevuses osalema.

ÜRO rahvusvaheline vabatahtlike aasta 2001 oli vabatahtlikkusele suurema tähelepanu pööramise katalüsaatoriks ja pakkus võimalust rõhutada vabatahtliku töö saavutusi. Lisaks töötati tegelikele kogemustele tuginedes välja mitmeid soovitusi vabatahtlikkuse potentsiaali edasiseks toetamiseks ja arendamiseks. Rahvusvahelisest vabatahtlike aastast võttis osa peaaegu 130 maad ja rahvuslikul, regionaalsel või kohalikul tasandil loodi tegevuste ja ürituste planeerimiseks, koordineerimiseks ja läbiviimiseks rohkem kui 500 komiteed. Aasta eesmärgid – edendamine, tunnustamine, toetamine ja võrgustike loomine – löid raamistiku olulistele saavutustele ja meetmetele, mis toetavad ja tugevdavad ülemaailmset vabatahtlikku liikumist.

**Viide:**

<http://www.worldvolunteerweb.org/events/iyv/index.htm>

## **IAVE vabatahtliku tegevuse ülddeklaratsioon**

IAVE Universal Declaration on Volunteering

IAVE = International Association for Volunteer Effort – Rahvusvaheline Vabatahtlike Püüdluste Ühing

*Vabatahtlik tegevus on kodanikeühiskonna vundamendikivi. See tegevus toetab inimkonna üllaimat püüdlust tagada kõigile inimestele rahu, vabadus, turvalisus ja õiglus. Üleilmastumise ja pidevate muutuste ajastul jääb maailm aina väiksemaks, inimesed muutuvad üha rohkem üksteisest sõltuvaks ja elu läheb keerulisemaks.*

*Üksikisiku või rühma vabatahtlik tegevus aitab:*

- tugevdada ja säilitada kogukondlikkust, hoolivust ja omakasupüüdnatut teenimist;
- igal inimesel kogukonna liikmena kasutada oma õigusi ja vastutust, ühtlasi kogu elu õppides ja arenedes, et täielikult oma võimeid rakendada;
- inimesi üksteisest eemale tõukavate erinevuste kiuste leida ühendavaid lülisid, et võiksime elada koos elutervetes, säästvates kogukondades, otsida ühiselt uuenduslike lahendusi ning üheskoos kujundada oma saatust.

*Uue aastatuhande koidikul kuulub vabatahtlik tegevus olulisena kõigi ühiskondade juurde, ja see muudab tõhusalt tegelikkuseks ÜRO avalduse, et “Meie, rahvad” oleme suutelised muutma maailma.*

*Käesolev deklaratsioon toetab iga naise, mehe ja lapse õigust vabalt ühineda ja vabatahtlikuna tegutseda, hoolimata tema kultuurilisest või rahvuslikust päritolust, usutunnistusest, vanusest, soost või füüsilisest, sotsiaalsest ja majanduslikust seisundist. Kõigil maailma inimestel peab olema õigus vabal tahtel pühendada oma aega, oskusi ja energiat teistele inimestele ja oma kogukondadele, nii isikliku kui ka kollektiivse tegevuse kaudu, ootamata vastutasuks raha.*

Me püüdleme vabatahtliku tegevuse arendamise suunas, mis:

- haarab kaasa terve kogukonna oma probleemide tuvastamise ja nendega tegelemisse;
- julgustab noori vabatahtliku tegevuse kaudu saama iseseisvaks eluks kasulikke juhtimiskogemusi;
- teeb kuuldavaks ka need, kes ise enda eest rääkida ei saa;
- võimaldab kõigil vabatahtlikus tegevuses osaleda;
- pakub täiendust teiste sektorite vastutusrikkale tegevusele ning palgaliste töötajate jõupingutustele, kuid ei asenda neid;
- võimaldab inimestel rikastada oma teadmisi ja oskusi ning täielikult arendada suutlikkust, eneseusaldust ja loovust;
- edendab perekondlikku, kogukondlikku, riiklikku ja üleilmset solidaarsust.

Usume, et vabatahtlikud ja organisatsioonid jagavad koos kogukondadega, mille heaks nad töötavad, ühist vastutust, et:

- luua keskkondi, kus vabatahtlike tähendusrikas töö aitab jõuda kokkulepitud tulemusteni;
- määratleda vabatahtlike osaluskriteeriumid, samuti ka kriteeriumid, mille alusel organisatsioon või vabatahtlik oma seotuse lõpetab. Ühtlasi välja töötada strateegia vabatahtliku tegevuse juhtimiseks;
- pakkuda kaitset ohtude kõrvaldamiseks nii vabatahtlikele kui ka neile, keda vabatahtlikud aitavad;
- pakkuda vabatahtlikele sobivat koolitust, anda hinnangut ning jagada tunnustust;
- tagada osalemisvõimalus kõigile, kõrvaldades teelt füüsilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised tõkked.

Võttes arvesse põhilisi inimõigusi, mis on kirjas ÜRO inimõiguste deklaratsioonis, vabatahtliku tegevuse põhimõtteid ning vabatahtlike ja nendega seotud organisatsioonide vastutust, kutsume kõiki vabatahtlikke veenma teisi vabatahtliku tegevuse loovas ja ühendavas jõus, mis:

- ehitab üles võimekaid eluterveid kogukondi, mis austavad kõigi inimeste väärikust;
- volitab inimesi kasutama neile kui inimolenditele antud õigusi ja seeläbi täiustama oma elu;
- aitab lahendada sotsiaalseid, kultuurilisi, majanduslikke ja keskkonnaprobleeme;
- ehitab ülemaailmses koostöös inimlikumat ja õiglasemat ühiskonda.

Samuti kutsume üles:

- kõigi elualade juhte üheskoos looma tugevaid, nähtavaid ja edukalt toimivaid kohalikke ja riiklikke vabatahtlike keskusi kui vabatahtliku tegevuse tugiorganisatsioone;
- valitsusi tagama kõigile inimestele õigus vabatahtlikuks tegevuseks, kõrvaldama õiguslikud takistused vabatahtlikus tegevuses osalemise teelt, kaasama vabatahtlikke oma töösse, andma mittetulundusühingutele ainelist abi vabatahtlike tulemusliku kaasahaaramise ja juhtimise edendamiseks ning toetamiseks;

- ärijuhte julgustama oma töötajaid kogukonnas vabatahtlikuna kaasa lööma ja hõlbustama nende vabatahtlikku tegevust, samuti rakendama inimesi ja raha vabatahtliku tegevuse infrastruktuuride arendamisse;
- meediajuhte rääkima vabatahtlikest ja andma informatsiooni, mis julgustab inimesi kaasa lööma vabatahtlikus tegevuses ning abistab neid selles;
- haridusjuhte julgustama igas eas inimesi ja pakkuma neile abi vabatahtlikus tegevuses osalemiseks, luues neile võimalusi sellest õppida ja seda kajastada;
- usujuhte tegema selgitustööd, et vabatahtlik tegevus on kohane vastus kõigi inimeste vaimsele kutsele teenida teisi;
- mittetulundusühingute juhte looma vabatahtlikkust pooldavaid keskkondi ja panustama vabatahtlike tulemuslikku kaasamisse inimtööjõudu ja raha.

Kutsume ÜRO-d üles:

- kuulutama käesolev kümnend “Vabatahtlike ja kodanikuühiskonna kümnendiks”, et tunnustada vabade ühiskondade institutsioonide tugevdamise vajadust;
- tunnustama punast V-d kui vabatahtliku tegevuse sümbolit. IAVE kutsub kogu maailma vabatahtlikke ja kõigi elualade juhte ühinema koostööks, et edendada ja toetada tulemuslikku kõigile kättesaadavat vabatahtlikku tegevust kui kõigi maade ja rahvaste solidaarsuse sümbolit. IAVE kutsub üleilmset vabatahtlike kogukonda üles vabatahtliku tegevuse ülddeklaratsiooniga tutvuma, selle üle arutlema, seda toetama ja ellu viima.

Vastu võetud IAVE (International Association for Volunteer Effort) rahvusvahelise nõukogu poolt 16. ülemaailmsel vabatahtlike konverentsil Amsterdams (Holland), jaanuaris 2001. aastal, rahvusvahelisel vabatahtlike aastal.

#### Viited:

[http://www.iave.org/resources\\_uedcl.cfm](http://www.iave.org/resources_uedcl.cfm)

<http://www.vabatahtlikud.ee/?id=1145>

#### Soovitused vabatahtliku tegevuse toetamiseks

Recommendations on support for volunteering

A/RES/56/38

Vastu võetud 5. detsembril 2001

ÜRO Peaassamblee

See ÜRO Peaassamblee otsus ja tema lisad, mida toetavad 126 liikmesriiki, sealhulgas Eesti, esitab soovitusi selleks, kuidas valitsused ja ÜRO saaksid mõjusalt vabatahtlikkust tegevust toetada.

#### Viide:

[http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/resolutions/2002GA\\_A\\_RES\\_56-38/index.htm](http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/resolutions/2002GA_A_RES_56-38/index.htm)

## Rahvusvahelise vabatahtlike aasta järg

Follow-up to the International Year of Volunteers

A/RES/57/106

Vastu võetud 26. novembril 2002

ÜRO Peaassamblee

See ÜRO Peaassamblee otsus, mida toetavad 142 liikmesriiki, kutsub huvirühmasid üles toetama vabatahtlikkust kui strateegilist vahendit majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamiseks ja palub peasekretäril esitada peaassambleele selle 60. istungjärgul raporti käesoleva otsuse täideviimisest. Otsus kutsub kõiki huvirühmi üles tunnustama vabatahtlikku tegevust kui strateegilist vahendit majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamiseks. Soovitused sisaldavad järgmist:

- valitsused, valitsusvälised organisatsioonid, erasektor ja teadlased peavad edendama vabatahtlikku tööd;
- vabatahtlike töötingimused vajavad parandamist (näit. seadused ja määrused, uurinud, vabatahtlike keskused, vabatahtlikkus internetis ja ettevõtete vabatahtlikud).
- vabatahtlik tegevus peab kajastuma Milleeniumi Deklaratsiooni täitmise raportis.

Viide:

[http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/resolutions/res\\_57\\_106/index.htm](http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/resolutions/res_57_106/index.htm)

## Vabatahtliku tegevuse manifest Euroopas 2003

Manifesto for Volunteering in Europe 2003

Euroopa Vabatahtlike Keskus (CEV) on üle-euroopaline riiklike ja regionaalsete vabatahtlike keskuste katusorganisatsioon. 2003. aastal avaldas CEV manifesti, mis tõi välja viisid, kuidas Euroopa Parlamendi liikmed saavad strateegiliselt läheneda vabatahtlikule tegevusele kui vahendile ressurside suurendamiseks ja kohalike, riiklike ning ülemaailmsete vajaduste ja probleemide lahendamiseks, parandades samaaegselt Euroopa elanike elukvaliteeti.

Manifest kuulutati välja Euroopa Parlamendis Brüsselis teisipäeval, 24. juunil 2003. See kuupäev märkis aastapikkuse teadlikkuse tõstmisele suunatud eestkostekampaania algust Euroopa Liidu institutsioonides, mida viis läbi CEV ja mille eesmärgiks oli rõhutada vabatahtliku tegevuse tähtsust ja väärtust ning kindlustada suurem toetus selle arendamisele ühiskondlikul, juriidilisel ja rahanduslikul tasemel.

Viide:

[http://www.cev.be/manifesto\\_campaign.htm](http://www.cev.be/manifesto_campaign.htm)

## Vabatahtlik tegevus ja noored

### Noorte rahvusvahelise pikaajalise vabatahtliku teenistuse edendamise Euroopa konventsioon (ETS No. 175)

Convention on the Promotion of a Transnational Long-term Voluntary Service for Young People (ETS No. 175)

Avatud allkirjastamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ja Euroopa Kultuurikonventsiooniga liitunud mitteliikmesriikidest osapooltele Strasbourg's, 11. mail 2000.

Rahvustevahelise noorte pikaajalise vabatahtliku teenistuse edendamise Euroopa konventsioon on suunatud 18-25-aastastele noortele, kes soovivad osaleda vabatahtlikus teenistuses välismaal 3 kuni 12 kuu jooksul.

Dokument valmistab ette pinnase, tagades noortele vabatahtlikele Euroopas sobiva õigusliku staatuse. Eesmärgiks on lahendada probleemid, mis kerkivad esile seoses vabatahtlike töötajate õiguste ja kohustuste ja erinevate kaasatud partneritega, samahästi ka saatvate ja vastuvõtivate organisatsioonidega (teenistusele eelnev infovahetus ja koolitus, sotsiaalkindlustus, majutus, sõidu- ja taskuraha).

Konventsioon võtab arvesse olemasolevaid meetmeid ja pakub lahendusi probleemide ja takistuste ületamiseks, mis seisavad ees noortel, kes soovivad astuda vabatahtlikku teenistusse välismaal.

Vabatahtlikku teenistust on alati vaadeldud kui ühiskondlikult kasulikku tegevust, samas pakub teenistus ka alternatiivse lahenduse tavapärasele tööelule, lubades noorel inimesel saada uusi kogemusi, mis on vajalikud ühiskondlikku ja tööellu sisenemiseks. Konventsioon näeb ette tunnistuse väljaandmise, kuhu pannakse kirja oskused, mis vabatahtlik on saanud mitteformaalse hariduse teel.

#### Viited:

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/cadreprincipal.htm>

### Euroopa Komisjoni valge raamat "Uus hoog Euroopa noortele"

European Commission White Paper: A New Impetus for European Youth.

Brüssel, 21. november 2001, COM (2001) 681

Euroopa noortepoliitika prioriteedid kajastuvad Euroopa Komisjoni noortepoliitika valges raamatus, mis kiideti heaks Euroopa Komisjonis 21. novembril 2001. Noortepoliitika valge raamat on koostatud Euroopa riikide ning erinevate noorsootöö subjektide ühistööna ning kajastab üldisi arengusuundi noortepoliitikas.

Valges raamatus nimetatakse vabatahtlikke tegevusi ühe prioriteedina tulevases koostöös noortevaldkonnas. Selles käsitletakse vabatahtlikke tegevusi sotsiaalse osalemise ja hariva

kogemusena ning tööalase konkurentsivõime ja integratsiooni faktorina. Seega arendavad need kodanikuaktiivsust.

Valges raamatus loetletakse vabatahtlike tegevustega seoses järgmisi meetmeid:

- vabatahtlike tegevuste hoogustamine riiklikul, regionaalsel ja kohalikul tasandil;
- tutvumine noorte vabatahtlike seadusliku ja sotsiaalse kaitse küsimustega ning noorte vabatahtlike liikuvuse piirangute eemaldamine;
- vabatahtliku tegevuse kui haridusliku kogemuse ja mitteformaalse hariduse tunnustamine;
- Euroopa vabatahtliku teenistuse laiendamine, kaasates sinna ka rahvusvahelisi partnereid, kes organiseerivad ja toetavad vabatahtlike tegevust.

**Viited:**

[http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/index\\_en.html](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/index_en.html)

<http://www.hm.ee/uus/hm/client/index.php?035262301327741041>

### **Komisjoni teatis nõukogule, COM (2004) 337 – 30. aprill 2004.**

**Järg valgele raamatule Euroopa noortele uue hoo andmise kohta. Kavandatud ühised eesmärgid noorte vabatahtlike tegevuste osas vastuseks nõukogu 27. juuni 2002 määrusele Euroopa koostööraamistiku kohta noorsoosal.**

Communication from the Commission to the Council, COM (2004) 337 - 30.4.2004. Follow-up to the White Paper on a New Impetus for European Youth. Proposed common objectives for voluntary activities among young people in response to the Council Resolution of 27 June 2002 regarding the framework of European cooperation in the youth field.

*Seoses liikmesriikide ja liitujate vastustega komisjoni küsimustikule ning arvestades eeltoodud algatusi ja arenguid, pakub komisjon välja järgneva üldise eesmärgi noorte vabatahtlikeks tegevusteks:*

*Et muuta noori aktiivsemateks kodanikeks ja suurendada nendevahelist solidaarsust, tuleks arendada, propageerida ja tunnustada vabatahtlike tegevusi kõigil tasemetel.*

*Selle üldise eesmärgi saavutamiseks on kavandatud järgnevad ühised eesmärgid:*

- (1) *Arendada noorte vabatahtlikku tegevust eesmärgiga suurendada olemasolevate võimaluste läbipaistvust, laiendada nende ulatust ja parandada kvaliteeti.*
- (2) *Muuta vabatahtlik tegevus noortele kergemaks, kõrvaldades olemasolevad takistused.*
- (3) *Propageerida vabatahtlikku tegevust, et tugevdada noorte solidaarsust ja tegutsemist kodanikena.*
- (4) *Tunnustada noorte vabatahtlikku tegevust eesmärgiga tunnustada nende oskusi ja tegutsemist ühiskonna heaks.*

**Viited:**

[http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/post\\_en\\_1\\_en.html](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/post_en_1_en.html)

[http://www.eurodesk.ee/dokumendid/070904\\_Komisjoni%20teatis\\_2004.337\\_Vabataktlikud%20tegevused\\_e.doc](http://www.eurodesk.ee/dokumendid/070904_Komisjoni%20teatis_2004.337_Vabataktlikud%20tegevused_e.doc)

**Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate otsus Nõukogu kohtumisel 14. veebruaril 2002 vabatahtliku tegevuse lisaväärtusest noortele Ühenduse noorsootöö-alase tegevuskava väljatöötamisel.**

Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 14 February 2002 on the added value of voluntary activity for young people in the context of the development of Community action on youth [Official Journal C 50 of 23.02.2002].

See otsus, olles inspireeritud ÜRO algatusest nimetada aasta 2001 rahvusvaheliseks vabatahtlike aastaks, on osaks Euroopa Noorte programmist, mille hulka kuulub ka Euroopa Vabatahtlik Teenistus. Otsus viitab ka paljudele teistele otsustele ja Nõukogu aktidele, mille eesmärk on julgustada noorte inimeste liikuvust.

Nõukogu tunnustab ühiskondlikke ja inimlikke väärtusi, mida noorte vabatahtliku töö erinevad vormid ja noorsooühenduste, valitsusväliste organisatsioonide ja noorte vabatahtlike endi aktiivne kaasatus lisab erinevatele algatustele. Sellele vaatamata kutsub Nõukogu üles:

- liikmesriike kõrvaldama juriidilisi ja halduslikke tõkkeid vabatahtliku töö eest, kindlustades, et vabatahtlik töö ei piira ega asenda palgatööd;
- Komisjoni ja liikmesriike töötama välja noorte vabatahtliku töö alaseid poliitikaid ja suurendama Euroopa koostööd informatsioonile ligipääsetavuse hõlbustamisel, vabatahtlike koolituse toetamisel, kõigi seotud isikute võrgustiku loomisel ja parimate praktikate vahetamisel;
- Komisjoni looma viljakaid suhteid Euroopa Liidu siseselt, Euroopa Nõukogu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega on olulise tähtsusega tunnustada vabatahtliku töö lisaväärtust noorte kodanikuühiskonnas osalemise julgustamisel ja toetamisel.

**Viited:**

[http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/c\\_050/c\\_05020020223en00030005.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/c_050/c_05020020223en00030005.pdf)



## Vabatahtlik tegevus ja sotsiaalne areng

### Vabatahtlikkuse roll sotsiaalse arengu edendamisel

Role of volunteerism in the promotion of social development

ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu, Sotsiaalarengu Komisjoni 39. istungjärg, 13.-23. veebruar 2001, sotsiaalarengu aasta tippkohtumise järelkaja

Majandus- ja Sotsiaalnõukogu palus oma 2000/25 otsuses Komisjonil teha sobivaid parandusi ja esitada soovitusi Peaassambleele, et edendada vabatahtlikkuse panust sotsiaalsesse arengusse. Lisatud raport, mis on valminud ümarlaua arutelude põhjal, on esitatud Komisjoni arutluste taustana. Sotsiaalarengu Komisjon seostab vabatahtlikkuse küsimusi püüetega kaotada vaesust, edendada tööhõivet, suurendada sotsiaalset kaasatust – julgustades sealhulgas vähemate võimalustega inimesi ja muid tundlikke grupe ning tõsta teadlikkust laiaulatuslikest ja kiiretest muutustest mitmetes eluvaldkondades, üleilmastumisest sealhulgas, mis avaldavad kõikjal ühiskondadele sügavat mõju.

#### Viited:

[http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/reports/2000ECOSOC\\_CSD\\_ECEN\\_sg\\_report/](http://www.worldvolunteerweb.org/policy/international/reports/2000ECOSOC_CSD_ECEN_sg_report/)

[http://www.worldvolunteerweb.org/development/soc\\_dev/panel\\_soc\\_dev.htm](http://www.worldvolunteerweb.org/development/soc_dev/panel_soc_dev.htm)

### Vabatahtlikkuse roll sotsiaalse arengu edendamisel. Asepeadirektor Lars Pettersoni avaldus Euroopa Liidu nimel

Role of volunteerism in the promotion of social development. Statement by Deputy Director General Lars Petterson on behalf of the European Union

15. veebruar 2001, New York

*Oma erinevates vormides mängib vabatahtlikkus olulist rolli usalduse ja ühtsustunde tekitamisel. Peale selle on vabatahtlikkus näidanud, et on heaks lepituse ja taastamise allikaks. Kodanike ja kodanikuühenduste aktiivne osalus nii kohalikul kui riiklikul tasandil on hästi toimiva demokraatia eelduseks./.../*

*Kokkuvõtteks on vabatahtlikkus kodanike osaluse heaks avalduseks. Koostöös valitsuste ja erasektoriga on vabatahtlikud oluliseks jõuks sotsiaalses arengus, vaesuse hävitamises, sotsiaalses kaasatuses ja vähemate võimalustega inimeste julgustamises. /.../ Kuna vabatahtlik tegevus on nende üksikisikute ja gruppide valiku tulemus, kes tahavad aktiivselt osaleda arenguprotsessis, on valitsustel oluline tunnustada nende iseseisvat iseloomu ja hinnata nende panust, toetada tegevust ja keskenduda koostööle. Siiski, vabatahtlikud ei saa ega tohigi kunagi asendada valitsuste vastutust oma kodanike ees.*

#### Viide:

[http://europa-eu-un.org/articles/en/article\\_330\\_en.htm](http://europa-eu-un.org/articles/en/article_330_en.htm)

## PRAKTIKAD

### **Euroopa Vabatahtlik Teenistus**

Euroopa Liidu haridusprogrammi Euroopa Noored alaprogramm Euroopa Vabatahtlik Teenistus on ellukutsutud eesmärgiga pakkuda noortele mitte-formaalne kultuuridevaheline õppimiskogemus, toetamaks noorte aktiivset osalust kogukonna arengus, tõstmaks nende tööalast konkurentsivõimet ning aitamaks kaasa noorte omavahelisele mõistmisele üle Euroopa. Praktikad tähendab see koostööprojekti noore vabatahtliku, vastuvõtva organisatsiooni ja vabatahtliku kodumaal asuva saatva organisatsiooni vahel. Oluliseks elemendiks on Euroopa Vabatahtliku Teenistuse projektis tasakaal ühiskonnale teenuse pakkumise ja mitteformaalse hariduse vahel.

Euroopa Vabatahtlikus Teenistuses võib osaleda iga 18-25 aastane noor olenemata tema hariduslikust taustast, eelnevast töökogemusest, organisatoorsest kuuluvusest või keeleoskusest. Paljud Eesti noored ei kuulu noorteorganisatsioonidesse või muudesse mittetulunduslikesse ühingutesse, millega seoses puuduvad neil eelnevad kogemused aktiivsest osalusest kohaliku elu arendamisel. Sageli saadakse läbi Euroopa Vabatahtliku Teenistuse projekti, töötades teise riigi mittetulundusühingus, olgu see siis noortekeskus või infopunkt, sotsiaalhoolekande asutus või looduspark, esmakordne vabatahtliku töö kogemus. Euroopa Vabatahtliku Teenistuse läbi teinud noored hindavad oma vabatahtlikuks olemise perioodil peamiselt isiklike väärtushinnangute muutumise kogemust – noored, kes on kuus kuni kaksteist kuud pühendanud vabatahtlikule tööle, tunnetavad ning näevad ka koduriigis toimuvat teise pilguga. Noortes on kasvanud ühiskondlik vastutus ning soov reaalselt midagi kasulikku korda saata. Positiivsena võib mainida, et enamik Euroopa Vabatahtliku Teenistuse läbinud noortest jätkavad vabatahtlikuna või mittetulundusühingutes töötamist pärast oma projekte. Endiste vabatahtlike poolt on loodud ka uusi organisatsioone, mis muuhulgas tegutsevad ka Euroopa Vabatahtliku Teenistuse saatvate organisatsioonidena. Lisaks uutele sõpradele ja tuttavatele ning sügavamatele teadmistele maast, kus viibiti, on teenistuse käigus saadud kogemused andnud noortele usku enesesse, läbilõõgivõimelisust ja julgust tulevikus midagi samalaadset ette võtta.

Üha enam noori avaldavad soovi pärast gümnaasiumi lõppu või ka juba ülikooli või kutseõpingute ajal omandada praktilisi kogemusi neile huvipakkuvates valdkondades. Euroopa Vabatahtliku Teenistuse projektis omandab noor oskusi juhendaja käe all ning pidevalt õpitut analüüsides. Mitmed teenistuses osalenud noored on saanud kinnitust otsusele valitud õpingute kohta, samas on näiteid, kus noored on vahetanud eriala või spetsialiseerunud erialal (nt sotsiaaltöös erinoorsootöö). Euroopa Vabatahtlikus Teenistuses osalevad mitte ainult õppivad vaid ka juba töötavad noored, kellele põhiliseks motivatsiooniks programmis osaleda on olnud soov vahetada erialaseid kogemusi ning kanda välisriigis õpitud üle Eesti organisatsioonide töösse. Kuna Eesti tööandajad on hakanud

lisaks haridust tõendavale dokumendile aina rohkem hindama ka praktilist töökogemust, on Euroopa Vabatahtliku Teenistuse vältel omandatud keeleoskus ja rahvusvahelises keskkonnas töötamise kogemus aidanud paljudel noortel leida töökohti.

Alates 2000 aastast (mil Euroopa Vabatahtlik Teenistus on avatud ka Eesti nooretele ja organisatsioonidele) on seda võimalust kasutanud ligi 18 000 noort üle Euroopa, nende hulgas umbes 150 Eestist pärit noort, Eestis on oma teenistust aga läbi viinud üle 80 välisvabatahtliku.

Aasta 2004 lõpu seisuga on Eestis 39 vastuvõtvat organisatsiooni- mittetulundusühingut või avalik-õiguslikku asutust, kes soovivad oma töösse rakendada välisvabatahtlikke ning suudavad pakkuda noorele stabiilset rakendust ning võimalusi mitmekesiste kogemuste omandamiseks. Küsimusele: “Miks võtate vastu Euroopa Vabatahtliku Teenistuse vabatahtliku“ on organisatsioonid vastanud:

- Esiteks aitab vabatahtlik leevendada tööjõu puudust meie noortekeskustes. Teiseks, toob vabatahtlik uut mõtlemist ja suhtumist meie “konnatiiki“. Minul kui vastuvõtjal on hea meel ja rahuldustunne, et saan ühele välismaa noorele õpetada eesti keelt ja meie kombeid ning tekitada olukorra, kus ühes Euroopa riigis tulevikus saab olema vähemalt üks inimene, kes räägib meie maa ja inimeste kohta ainult head.
- Ootame uusi mõtteid ja kogemusi teisest kultuurist inimest vastu võttes. Samuti paneb vabatahtliku organisatsiooni võtmine alati tähelepanu pöörama, milleks on meie organisatsioon üldse ellu kutsutud, mis on meie ootused ning kuidas paremini uut inimest aidata kohaneda uue kultuurikeskkonnaga (ehk siis, mida tuleks organisatsioonis muuta, et see täidaks paremini oma funktsioone jne.).
- Kuna meie organisatsioon töötab palju laste ja noortega, siis nemad on meie põhimotivatsioon, miks me vabatahtliku võtame. Olen lastelt saanud palju erinevat tagasisidet ja põhiline on see, et välisvabatahtlikud on pannud neid usinamalt koolis inglise keelt õppima, et nendega suhelda ja samas on nad väga huvitatud uutest kultuuridest ja riikidest ning neile on palju lihtsam õpetada, kui meil on erineva kultuurilise ja usulise taustaga inimene meie organisatsioonis. Meie senised välisvabatahtlikud on alati laste poolt hästi vastu võetud ja ma usun, et mingil määral on see neid muutnud sallivamaks. Sellest ajast peale, kui me oleme välisvabatahtlikke võtnud, oleme teinud rohkem selgitustööd. Nii eesti kui vene lapsed, kes meie keskust külastavad, nende suhted on läinud veidi paremaks.

Ühtlasi on välisvabatahtlikud algatanud mitmeid uusi projekte ja tegevusi, seda mitte ainult oma vastuvõtvas organisatsioonis, vaid ka kohalikus kogukonnas, lähendades ja propageerides organisatsiooni kohalikul tasandil ning kaasa aidates mitmete uute koostöövormide tekkimisele.

### **Kontaktandmed**

Euroopa Noored Eesti büroo  
SA Archimedes  
Koidula 31a  
10125 Tallinn

Tel. 69 79 231  
Faks: 69 79 226  
kristi@noored.ee  
www.noored.ee

## **Euroopa Vabatahtlik Teenistus**

### **Vabatahtlik Annett Kupfer**

Annett Kupfer töötas Euroopa Vabatahtliku Teenistuse projektis MTÜ Öökulli juures 12 kuud vabatahtliku noorsootöötajana aastatel 2003 kuni 2004.

#### **Taust**

18-aastane Dresdeni linnast pärit sakslanna oli Euroopa Vabatahtliku Teenistuse kaudu Eestis esmakordselt. Anneti sõnul oli tema ema 30 aastat tagasi olnud kirjavahetuses ühe Tartu tütarlapsena. Innustatuna ema toonasest kirjavahetusest või isiklikust huvist eesti kultuuri ja keele vastu, valis Annett oma vabatahtliku töö tegemiseks just Eesti. Poole aastaga õppis ta eesti keele nii selgeks, et osaledes näitemänguseltsi Vilde Teater suvises vabaõhuetenduses, küsis üks ülikooli saksa filoloogia õppejõud, kuidas euroametniku rolli mängiv tütarlaps nii hästi saksa keelt oskab. Oma vabatahtliku töö kõrvalt jagus Annetil aega vabakuulajana käia Tartu Ülikooli usuteaduskonnas aramea keelt õppimas.

#### **Tegevuse kirjeldus**

Avatud suhtlemisega ja laialdaste huvidega noore inimesena väitis Annett, et ta ei oska elukutset valida. Pärast keskkooli lõpetamist soovis ta lihtsalt aega maha võtta ja proovida kätt vabatahtlikus tegevuses. Oma muusika- ja kunstihuvi püüdis Annett süstida ka Öökulli noortesse. Lisaks huviringide juhtimisele oli sakslanna toeks noorte omaalgatustele. Ehkki mõned Öökulli noored olid ealiselt vanemad kui Annett, oli tütarlaps neile kõigile suureks autoriteediks. Öökullis omandatud kogemused ja sorav eesti keel võimaldas Annetil tegutseda ka MTÜ Tartumaa Rahvakultuuri Keskseksi poolt korraldatud Tartumaa Õpilasmalevas Tartu rühma noorteliidrina.

#### **Tulemused**

Tänaseks on Annett oma valiku teinud. Praegu jätkab ta õpinguid Saksamaal sotsiaaltöö valdkonnas. Euroopa Vabatahtliku Teenistuse endistel vabatahtlikel on võimalik teha jätkuprojektina tulevikukapitali projekti. Annett arvas, et teeb oma tulevikukapitali Saksamaal. Mis valdkonnas, seda ei oska Annett veel praegu öelda. MTÜ Öökulli jaoks töötis Annett vabatahtliku töötegitajana lati nii kõrgele, et kõiki ja kõike võrreldakse Annetti järgi.

#### **Õppetunnid**

Oma 5-aastase vabatahtlike mentorluse põhjal olen kogenud, et kõige paremini kohanevad teises kultuuris need vabatahtlikud, kes ei püstita endale eelnevalt liiga kõrgeid ootusi ja nõudmisi vabatahtliku töö tegemisel. On juhtunud, et “üle kvalifitseeritud” vabatahtlikud on hakanud organisatsiooni “parandama” ning tekitanud sellega organisatsioonis suuri arusaamatusi ja lisastressi. Annett on just hea näide vastupidisest vabatahtliku suhtumisest. Oma heade sotsiaalsete oskuste ja hobidega tõi ta uusi lisaväärtusi meie organisatsiooni. Oma teenistuse lõppedes Annett tunnistas, et alguses oli talle tundunud kõik lihtne ja arusaadav, kuid integreerudes organisatsiooni ning siinsesse kultuuri leidis ta,

et kõik on palju keerulisem ja tema poolt vähem juhitud. Ometi tuli noor neiu oma vabatahtliku rollis suurepäraselt toime ja teda jagus teistessegi projektidesse.

### Hea praktika

Euroopa Vabatahtlik Teenistus on hea võimalus noortele õppida tundma teisi rahvaid, nende kultuuri, keelt ja kombeid. See on hea aeg õppida ennast võõras kultuurikeskkonnas paremini tundma ja enese jaoks olulisi prioriteete seadma. Ka oskused ja kogemused, mis noor inimene oma teenistuse jooksul omandab, ei ole vähemtähtsad. Organisatsiooni jaoks toob iga vabatahtlik kaasa midagi uut – oma kultuuritausta, oskused ja teadmised. Euroopa ei tundugi enam nii suur, kui kujutad ette, et Dresdenis (Saksamaal) elab temperamentne Annett või Lissabonis (Portugalis) meie värvikas endine vabatahtlik Marta või Zel am Sees (Austrias) meie asjalik Daniel. Kuhu me iganes satume, võime taas kokku saada. Meie organisatsioon hoiab kontakti endiste vabatahtlikega ja oleme kursis, kuidas kellelgi elu edasi kulgeb.

### Kontaktandmed

MTÜ Öökull	Tel. 56 46 4679
Uus 56	Lii.Brikkel@mail.ee
50606 Tartu.	

## Euroopa Vabatahtlik Teenistus

### Tee iseendani käib läbi Pariisi

2001. aasta septembrist sai minust Euroopa Vabatahtliku Teenistuse vabatahtlik Prantsusmaal. Kokku 11 kuud kestnud teenistuse ajal töötasin mittetulundusühingus ADICE Põhja-Prantsusmaal Roubaix's. Roubaix on linn, kus rahvastiku enamiku moodustavad immigrandid, eelkõige Poolast ja Põhja-Aafrika riikidest. Elasin Roubaix'st mõne kilomeetri kaugusel, Prantsusmaa põhjapiirkonna keskses, Lille's.

Otsustasin vabatahtlikust teenistusest osa võtta kohe, kui ma sellest kuulsin. Olin teise kursuse sotsioloogiastudent, tulvil üllaid, kuid samas täiesti teoreetilisi ideid sellest, kuidas peaks üks hea ja tore ühiskond välja nägema. Enda meelest olin äärmiselt tolerantne inimene. Sama ruttu kui sai otsustatud osalemine, teadsin, et tahan minna Prantsusmaale, oma lapsepõlve lemmikraamatu “Kolme musketäri” maale.

Minu tööks oli esialgu suhelda organisatsiooni välispartneritega, olla abiks projektide kirjutamisel ning mida enam õppisin keelt, seda enam ka noortega tegelemine. Organisatsiooni eesmärgiks oli leida elus toppama jäänud noortele koht Euroopa mobiilsusprogrammides, otsides neile kas vabatahtliku või praktikakoha.

Juba esimeste nädalate jooksul sai mulle selgeks, et minu senised ettekujutused ei vasta päris tegelikkusele. Väga lihtne on turvaliselt mingis Eesti väikelinnas unistada Prantsusmaast ja enda avatuse ning tolerantse kohta mõtteid heietada. Hoopis raskem on, kui ühel hetkel oled iseendaga silmitsi ja selgub, et ei ole sa midagi nii tolerantne, vaid täis

elavarvamusi. Enda rassistlike hoiakute olemasolu tunnistamine oli esimene võit iseenda üle, teine oli neist hoiakutest ülesaamine. Ja see teine on kõige suurem võit. Ma olen selle üle uhke. Parajaks väljakutseks oli ka tööelu puudutavate kultuuriliste iseärasuste mõistmine ning nendega arvestama õppimine. Ja loomulikult tuli mul palju õppida Euroopa Liidu programmide sisu ning nendest taotlemise kohta. Kõige huvitavam külg noorel inimesel üksi välismaale minemisel on aga kindlasti iseendaga üksinda jäämine. Siis lihtsalt peab enda sisse vaatama ja miski ei ole enam iseenesestmõistetav.

Eestisse tagasi tulles naasesin Tartu Vabatahtlike Keskusesse (TVK), mis tol hetkel oli veel Peipsi Koostöö Keskuse projekt. Selgus, et kõik Prantsusmaal õpitu kulub siin märjaks ära. Juba esimese poolaasta jooksul kirjutasime esimesed edukad projektid, millest üks oli tulevikukapitali projekt, mille eesmärgiks on Euroopa Vabatahtlikus Teenistuses saadud kogemuse põhjal edasise tegevuse jätkamine. Minu tulevikukapitaliks sai Tartu Vabatahtlike Keskuse ametlik asutamine, tööks vajaliku soetamine ja vabatahtlikkuse alaste infopäevade korraldamine. Ühes TVK suurepärase ning ülimalt veeritud meeskonnaga sai see projekt läbi viidud ning tubli panus TVK arengusse antud. Koostöö jätkus ka Prantsusmaa organisatsiooniga, kellelt võtsime vastu kolm vabatahtlikku. Töö nendega oli TVK värsketele meeskonnale suureks väljakutseks ning kogemuseks. Mõneti valusa õppetunni saime partnerluse osas, kuid eks seegi tuleb TVK-le edasises töös kasuks.

Mulle oli väga suureks tunnustuseks, et Euroopa Noored Eesti büroo hindas minu vabatahtliku teenistuse ja tulevikukapitali projekti sedavõrd kõrgelt, et esitasid selle Eesti-poolseks kandidaadiks Brüsselis toimunud üritusele, mille käigus selgitati välja parim vabatahtliku projekt. Suure tunnustuse sain ka seeläbi, et meie projekt valiti Brüsselis lõppfinaali nelja finalisti hulka.

Kahe aasta vabatahtliku töö kogemus oli mulle andnud teadmise, et tahan jätkata oma õpinguid hoopis teisel erialal kui mu senine. Kandideerisin seega edukalt keskkonnateaduste magistrantuuri ning leidsin ennast mõne aja pärast jälle välismaal. Täna töötan valitud erialal. Kasuks on tulnud nii omandatud keeled kui rahvusvahelise suhtlemise kogemus. Rääkimata teadmisest, kes ma olen ja mida ma tahan. TVK on paraku kaugel Tartus, kuid see-eest elujulisem kui kunagi varem. Mina aga käin ikka vabatahtlikuks siin ja seal, kus vaja ja kus kuulda on. Sest kui juba ükskord alustada, siis sellest vabatahtlikkuse haigusest enam lahti ei saa.

Kärt Mae

## Hispaania

### Vabatahtlik tegevus kui tee tööturule: uus vabatahtlikkuse valdkond

Vabatahtlikku tegevust on esmapilgul raske seostada tööturule jõudmisega, kuid tegelikkuses on mittetulundusühendustel Euroopas täita selles vallas oluline roll. Töötute abistamise protsessis on põhiroll kanda professionaalidel: psühholoogid, koolitajad, töötö nõustajad, kuid vabatahtlikud saavad samuti aidata. Federació Catalana de Voluntariat

Social (Kataloonia Vabatahtlike Ühendus - FCVS) viis ellu projekti, mille eesmärk oli määratleda vabatahtlike roll ja võimalused selles protsessis ning arendada võrgustik erinevate sotsiaalsete toimijate vahel tõhusamaks koostööks.

### Taust

Mitmed mittetulundusühendused, kes töötavad immigrantide, pikaajaliste töötute ja puuetega inimestega, püüavad tõsta oma klientide elukvaliteeti ja soodustada nende sotsiaalset integratsiooni töö leidmise kaudu. Selline tööellu integreerimine on tihedalt seotud sotsiaalse kaasamisega. Töökoha olemasolu käsitletakse elukvaliteedi tagamise ressursina, mitte soovitud lõpptulemusena. Kataloonias pole kerge tööd leida ning mõnedel inimestel on erinevatel põhjustel (pole piisavalt sotsiaalseid oskusi, puudulikud teadmised töö otsimiseks olemasolevate ressursside kohta, vähene koolitus jmt.) eriti suured raskused töö leidmisel. Selleks, et tõsta nende töötute suutlikkust tööd leida, saavad vabatahtlikud selles protsessis mittetulundusühenduste klientidega töötades abiks olla.

### Tegevuse kirjeldus

2002-2004 viis FCVS läbi projekti “Mittetulundusühenduste võrgustikutöö tööellu integreerimisel”, mida toetas Euroopa Sotsiaalfond Luis Vives Sihtasutuse kaudu (Madrid, Hispaania), samuti Hispaania ning Kataloonia Valitsus. Projekti käigus koolitati mittetulundusühendusi, kes kaasasid ning koolitasid omakorda vabatahtlikke oma klientidele abiks nende tööellu (taas-)integreerimisel. Vabatahtlike ülesanded olid väga erinevad, koostatud vastavalt vabatahtliku teadmistele ja oskustele. Vabatahtlikud said töötuid abistada näiteks nende professionaalse profiili koostamisel, anda nõu, mida ja kuidas oleks vaja teha, et tööturul oma kohta leida, samuti aidata konkreetse töökoha leidmisel, s.h. lahti seletada töökuulutusi, koostada elulookirjeldusi ja motivatsioonikirju, kokku leppida ja ettevalmistada tööintervjuule minekut ning turgutada töötute enesehinnangut. Selline vabatahtliku tööprotsess võib olla üsna pikaajaline ning nõuab omakorda vabatahtliku igakülgselt toetamist ja koolitamist mittetulundusühenduse poolt.

### Tulemused

FCVS projekti tulemusena on välja arendatud uus vabatahtlike töö tuginev teenus ning rohkem kui 20-st mittetulundusühendusest koosnev võrgustik, kes seda teenust pakuvad. Need ühendused on tegelema selle uue teenuse määratlemisega, vahetanud omavahel kogemusi, välja töötanud koolitusi, käsiraamatu ettevõtetele, koostanud infomaterjale vastava vabatahtliku töö võimalustest teavitamiseks ning loonud kodulehekülje võrgustiku jaoks. 2005 jaanuaris anti välja käsiraamat “Tööellu integreerimine, vabatahtlik töö ja ettevõtte: lahendused kõigile”, mis tehakse kõigile kättesaadavaks ka elektroonselt. Käsiraamat sisaldab iga projektis osalenud ühenduse tutvustust ja kogemust, teemadest käsitletakse ettevõtte sotsiaalset vastutust ning tuuakse kohalikke olemasolevaid häid näiteid, millised on seadusandlikud võimalused ja soodustused vähemate võimalustega sihtrühmade kaasamisel ning kuidas ettevõtte saavad toetada ning koostööd teha ühendustega nende klientide tööellu integreerimisel (nt. konsultatsioonid, koolitused, vajalike vahenditega toetamine, praktikavõimaluste pakkumine jne.). Käsiraamatut esitleti seminaril,

kus osalesid Kataloonia Valitsuse esindajad, suuremate ettevõtete ning ametiühingute esindajad. Taolise erinevate sotsiaalsete toimijate võrgustiku loomine on väga oluline, et lisaks tööhõive ja majanduskasvu eesmärkidele soodustada riskirühmade sotsiaalset kaasatust.

## Õppetunnid

Kuna tegemist on vabatahtliku töö uue valdkonnaga, siis peamised väljakutsed on olnud valdkonna määramine ning sellisena aktsepteerimine erinevate sotsiaalsete toimijate poolt (nt. ametiühingutel arusaamatusi vabatahtlike ja palgaliste töötajate erinevate rollide osas), samuti võrgustikuna toimimine. Põhjused on väheses koostöökogemuses erinevate sektorite vahel, valitsusasutused ei mõista tihtipeale mittetulundusühenduste eripärast tulenevaid vajadusi ning piisavalt pole teadvustatud ettevõtte sotsiaalset vastutust. Tuleb väga selgelt välja tuua, et vabatahtlik töö on täienduseks professionaalsetele töötajatele ja valitsusasutustele sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks (n.ö. lisaväärtus) ning üheks ühiskonnaelus osalemise viisiks, mis toetab kogukonna arengut. Parema koostöö arendamiseks korraldas FCVS projekti ja teenuse tutvustamiseks üritusi ettevõtete ja valitsusasutuste ruumides, mille eesmärk oli kõigile osapooltele teadvustada, et koostöö on vajalik, sest tegutsetakse ühiste eesmärkide nimel, milleks on sotsiaalne sidusus, inimeste suutlikkus iseseisvat elu elada ning lisaks ja mitte ainult majanduskasv ja täielik tööhõive.

## Hea praktika

Projekti edu tagas tegelik vajadus teha koostööd taoliste sotsiaalse kaasatuse soodustamise algatuste osas erinevate mittetulundusühenduste vahel ning samuti avaliku ja era-sektoriga. Projekt on tõmmanud tähelepanu mittetulundusühenduste ja vabatahtliku töö võimalustele sotsiaalvaldkonna teenuste osutamisel. Aktiivne mittetulundusühenduste osalemine võrgustiku loomisel ja teenuse arendamisel FCVS juhtimisel on kahtlemata üks projekti edu võtmeid. Mitmed ühendused ja asutused on üles näidanud huvi liituda võrgustikuga ning omandada väljatöötatud käsiraamat. FCVS plaanib käsiraamatut levitada ennekõike ettevõtetele, et neile tutvustada võimalusi mittetulundusühendustega koostöö arendamiseks riskirühmade tööellu integreerimise vallas, kes saavad näiteks pakkuda ettevõtetele töötute kaasamisel oma professionaalset tuge, kuid samuti vabatahtlikke, kes saavad töötut mitmel viisil toetada tööturule jõudmisel. Läbi oma vabatahtliku tegevuse saavad vabatahtlikud ka endale edaspidiseks eluks väärtuslikke kogemusi ja teadmisi, mis võivad neile kasuks tulla nende (tulevases) palgatöös.

## Kontaktandmed

Federació Catalana de Voluntariat Social  
C/Pere Vergés, 1, 11,  
08020 Barcelona  
Spain  
Kontaktisik: Josep Vicenç Marín Oliva

Tel: +34 93 314 19 00  
Faks +34 93 314 11 08  
serveisgenerals@federacio.net  
www.federacio.net



## Holland

### Riiklikud programmid vabatahtliku tegevuse arendamiseks

Hollandis on koostatud riiklik tegevuskava, milles rõhutatakse vabatahtliku tegevuse olulist rolli sotsiaalse sidususe ja sotsiaalse kaasatuse suurendamisel. Sageli eeldatakse, et Hollandis kui heaoluühiskonnas puudub vaesus tänu hästi väljaarendatud sotsiaalhoolekande süsteemile. Siiski on “varjatud” vaesus olemas nende inimeste puhul, kes sõltuvad toetustest ning sotsiaalse tõrjutuse vähendamine on Hollandi hoolekande poliitika prioriteet.

### Taust

Hollandi Valitsus on algatanud kaks programmi sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks: sotsiaalne tegevus ja riskirühmade sotsiaalne integratsioon. 1990-ndatel käsitles Hollandi Valitsus vabatahtlikku tegevust kui sotsiaalse osalemise viisi ning moodust sotsiaalse integratsiooni ja teadlikkuse tõstmiseks. Sotsiaalse aktiveerimise idee sündis 1994. aastal Rotterdams, kus osadel pikaajalistel töötutel oli vähene või puudus üldse igasugune lootus tööd leida. Selle asemel ergutasid kohalikud omavalitsused neid töötuid vabatahtlikku tööd tegema ning mitte-formaalsel viisil haridust saama. 1996. aastal võttis Hollandi Valitsus selle idee üle ning lõi võimalused kohalikele omavalitsustele algatada sarnaseid projekte pikaajalistele töötutele.

### Tegevus

Valitsus soodustab vabatahtlikku tööd, luues vajalikud tingimused ning toetades vabatahtlikku tööd ja sotsiaalset tegevust nii kohalikul kui regionaalsel tasandil. Kohalikud omavalitsused toetavad rahaliselt mittetulundusühendusi ja teisi organisatsioone, kes kaasavad vabatahtlikke. Kõigist Hollandis sotsiaalse aktiveerimise ja integreerimise programmide raames ellu viidud projektidest, kus vabatahtlikku tööd on rakendatud aktiveerimise vahendina, on enamik keskendunud pikaajaliste töötute vahendamisele jõudmaks regulaarsetele palgalistele töödele. Sotsiaalne aktiveerimine puudutab sageli just tööturu suhtes kaugel asuvaid kliente. Nende jaoks on vabatahtlik töö ideaalne aktiveerimise vahend esimese sammuna palgalise töö leidmisel.

### Tulemused

Sotsiaalse aktiveerimise poliitika andis väga edukaid tulemusi. 2000-ndate alguseks osales tuhandeid pikaajalisi töötuid vabatahtlikus töös ning teistes ühiskonnale kasulikes tegevustes. Veelgi enam, 2001 aastal loodi riiklik komisjon, et toetada kohalikke omavalitsusi vabatahtliku tegevuse poliitika väljatöötamisel ja arendamisel. Hollandi programm, nn. Sotsiaalse Aktiveerimise kava, mille kaudu kohalikud omavalitsused korraldavad pikaajaliste töötute osalemist vabatahtlikus töös, aitab töötutel taastada töörutini, suurendada osalejate sotsiaalseid oskusi ning takistab nende sotsiaalset isolatsiooni. Olulisel hulgal osalejatel kujunes vabatahtlikust tööst samm tagasi või lähemale palgalisele tööturule jõudmiseks ning aitas kaasa nende suutlikkuse tõstmisele. 1990-ndatel arenesid mitmed alternatiivid regulaarse palgalise töö kõrvale, näiteks nn. Melkert tööd sotsiaalvallas:

abistamine koolides, haiglates jmt. Loodi eraldi organisatsioone “tööturust kaugel olevate” inimeste vahendamise jaoks, mida sageli toetasid rahaliselt kohalikud omavalitsused. Hinnangute järgi leiavad ligi 20% pikaajalistest töötutest endale võimaluse vabatahtlikus töös. Sotsiaalse aktiveerimise poliitika, mis ennetab sotsiaalset isoleeritust ning juhatab inimesi tagasi tööturule, on olnud sedavõrd edukas, et lisaks pikaajalistele töötutele on seda laiendatud teistele sihtrühmadele, s.h. eakad, kodutud, endised psühhiaatriaahla patsiendid, puuetega inimesed, endised vangid ja immigrandid.

### Õppetunnid

Mittetulundusühendused ei ole algselt loodud spetsiifiliste sihtrühmade aktiveerimiseks vabatahtliku tegevuse kaudu. Pikaajalised töötud võivad vajada lisatuge ühenduselt ja teistelt vabatahtlikelt, sageli vajavad nad rohkem juhendamist. Mitte igasugune ühendus ja vabatahtlik töö ei pruugi olla sobilik igale vabatahtlikule. Ühendused peavad arvesse võtma inimeste vajadusi, keda nad toetavad. Vabatahtlikuks minemist soovitab töötule sageli tema nõustaja, kuid see ei pruugi olla sobilik lahendus igale inimesele. Samuti pole ühendused ja teised vabatahtlikud sageli ettevalmistatud vajaliku toe osutamiseks. See kõik tähendab nendele ühendustele lisatööd ja -koormust. Vabatahtliku töö kui aktiveerimise vahendi parimaks rakendamiseks on vaja lisavahendeid. Näiteks projektis osalevaid töötuid on vaja enne tegevusse asumist koolitada sotsiaalsete oskuste osas, ühendused vajaksid informiooni, tuge ja lisaks rahalisi vahendeid. Uuringud näitavad, et ühendused ja vabatahtlikud pole teinekord alati valmis kaasama vabatahtlikke, kes nendest erinevad. Näiteks moodustavad vabatahtlikud oma sõprade klubi, mis toob kaasa takistusi erinevast vanusest, soost, taustast või kultuurist inimestele, kes sooviksid konkreetses ühendas vabatahtlikud olla. Sotsiaalse aktiveerimise puhul on püsivad teatud eelarvamused, paljudel juhtudel arvatakse, et sotsiaalsel aktiveerimisel tegeletakse ainult “keeruliste inimestega”. Rakendades vabatahtlikku tööd aktiveeriva vahendina tuleb olla selles osas ettevaatlik, et eelarvamused ei kinnistuks. Vastasel juhul muudab see vabatahtliku töö teiste inimeste jaoks mitteatraktiivseks.

### Hea praktika

Eduka vabatahtliku töö leidmise tõenäosuse suurendamiseks on vajalik, et kohalik omavalitsus pöörab tähelepanu vabatahtliku töö võimaluste kättesaadavaks tegemisele. Üks viis kättesaadavuse parandamiseks on toetada enam sotsiaalteenuseid ja tugijorganisatsioone, näiteks vabatahtlike keskuseid, et kindlustada vabatahtliku töö tõhusat kasutamist sotsiaalse aktiveerimise ja integratsiooni vastavates programmides. Eduka sotsiaalse aktiveerimise esimeseks tingimuseks on professionaalse vahendava organisatsiooni olemasolu. Kõige loogilisem on töötü suunata vabatahtlike keskusesse. Suuremad vabatahtlike keskused Hollandis on üldjuhul selles valdkonnas juba tegevad ning omavad laialdasi kogemusi sihtrühmadega, kes vajavad erilist tuge, näiteks puuetega inimesed või immigrandid.

## Kontaktandmed

CIVIQ

Plompetorengracht 17

3512 CB Utrecht

PO Box 12080

3501 AB Utrecht

Netherlands

Tel: +31 30 750 90 00

Faks: +31 30 750 90 01

algemeen@civiq.ne

www.civiq.nl

## Holland

### Kasutamata Omadused (OK)

Koostöös vabaühendustega on Rotterdami kohalik omavalitus algatanud programmi, mis keskendub pikaajaliste töötute aktiveerimisele vabatahtliku töö kaudu. Programmi nimi Kasutamata Võimalused (Unused Qualities (OK)) on valitud kummutamaks levinud arusaamasid pikaajalistest töötutest kui “probleemipundardest” ning aidata välja tuua erisuguseid inimeste omadusi, mis võimaldavad anda vastavat panust ühiskonda.

### Taust

Kasutamata Võimalused (OK) projekt sai alguse 1995. aastal Rotterdamis, mis tolla kannatas kõrge tööpuuduse all. Algselt oli programm suunatud ainult sotsiaaltoetusi saavatele pikaajalistele, väga erineva sotsiaalse tausta ning probleemidega töötutele, kes olid tööturust sedavõrd eemaldunud, et palgaline töö paistis nende jaoks veel liiga kaugel reaalse eesmärgi. Rotterdami omavalitsuse sotsiaalhoolekande ja tööhõive osakondade ettepanekul algatati teatavate kõhklustega uuenduslikke sekkumispoliitikaid, et takistada inimeste sotsiaalset tõrjutust, võimaldada neil olla kogukonnas aktiivne ning loodetavasti tuua nad õigel ajal tööturule tagasi. Poliitika ja programmi tegevuste kavandamiseks toimusid mitmed vaidlusterohked arutelud valdkonnas ekspertsust omavate avalike ja erasektori asutuste vahel, kes nägid tollal üksteises konkurente ning vaja oli luua arusaam, et tegutsetakse koos ühise eesmärgi nimel. Pooleteise aasta jooksul aset leidnud arutelude tulemusena sõlmiti avaliku ja erasektori osapoolte vahel mitteformaalne kokkulepe, et alustatakse ühise programmiga “sotsiaalse aktiveerimise” nime all. Meetme idee oli teravalt vastuolus tolleaegse Hollandi Valitsuse ideoloogia, reeglite ja regulatsioonidega, kes lähtus loosungist “töö, töö ja veelkord töö”, surudes kõiki töötuid ühetaoliselt erinevatesse traditsioonilistesse tööturu programmidesse ja organisatsioonidesse. Vaatamata kõigile tavapärastele riigipoolsetele pingutustele ei sobitunud suur hulk töötuid tööturule, sest ei vastanud tööturu nõudmistele ja/või olid lihtsalt üleliigsed.

### Tegevuse kirjeldus

OK programmi raames vahendatakse töötuid tegema väga erinevaid vabatahtlikke töid, tegevust pakutakse nii eakate hoolekodudes, spordiklubides, kultuuriühendustest kui loomakliinikutes. Sageli eelneb OK tegevustes või pakutavates kursustes osalemisele ettevalmistav koolitus. Igale programmis osalejale koostatakse individuaalne tegevuskava

vastavalt tema soovidele ja võimetele, et ta saaks ennast kogukonnas kasulikult panustada. Programmis osalemise ajal on töötu vabatastatud kohustuslikust töötamisest, kuid säilivad tema sotsiaaltoetused, millele lisaks tasutakse tema vabatahtliku tegevusega kaasnevad kulud (sõidukulud, korralikud riided jmt.) ning lisakulutused (nt. koolituse, keelekursuste jmt. eest). OK tegevuses osalemise pikkus varieerub sõltuvalt igast osalejast. Tavaliselt võimaldatakse töötutel programmis osaleda kuni 18 kuud. Pooleteise aasta pärast on sotsiaalhoolekande teenistus kohustatud üksikasjalikult analüüsima kliendi olukorda ja suutlikkust. Programmis osamine võib olla esimeseks sammuks tagasi tööturule, kuid võib juhtuda, et klient jätkab OK programmis osalemist. OK tegevuste osas pole maksimaalset kestust määratletud.

Programm on korraldatud kahel tasandil. Üldised poliitilised meetmed kujundatakse Rotterdami linnavalitsuse tasemel. Omavalitsuse osakonnad tegelevad peamiselt programmi ja poliitikate elluviimisega. Rotterdamis on 12 OK bürood, kus vastavad “nõustajad” töötavad klientidega. OK toimib mitmete organisatsioonide ulatusliku võrgustikuna, et üksteise kogemusi arvestades luua parimad sobilikud programmid. Võrgustikus osalevad näiteks vabaihendused, hoolekandeesutused ja koolitusasutused. OK programmi ja omavalitsuse sotsiaalhoolekande osakonna vahel on tihe koostöö, sest paljud OK kliendid saavad sotsiaaltoetusi. Sotsiaalhoolekande osakond rahastab OK-d taasintegreerimise programmi elluviimiseks ning toetab sotsiaalse aktiveerimise programme. Kohalik omavalitsus toetab programmi ka üldeelarvest. Järkjärgult suurenevad toetused kohaliku omavalitsuse poolt OK töötute taasintegreerimise programmile näitab, et programm on leidnud oma koha tööturu poliitikate ja meetmete seas.

## Tulemused

Kümne aasta jooksul on programmiga liitunud üle 10 000 töötut ning 2004. aasta seisuga osaleb programmis üle 3000 klienti. Viimastel aastatel on teatud juhtudel programmis saanud osaleda ka teised sotsiaaltoetusi saavad kliendid, näiteks immigrandid. 90% nendest klientidest on olnud töötud rohkem kui 10 aastat ning neil on vähene haridus. Enamike nende klientide jaoks oleks parimaks lahenduseks palgaline töö. Erinevalt põhjustel jõuavad tööturule ainult 20% nendest klientidest. Ülejäänud 80% inimeste puhul on eesmärk suurendada osalust, nende sotsiaalset võrgustikku ning anda elule eesmärk. Kuigi projekti eesmärk pole suunata töötuid palgatöele või õppima, siis ligikaudu iga neljas programmis osalenud klient on suutnud leida endale töö ning läinud õppima.

## Õppetunnid

Programmi üldine mõju tööturule on olnud väike, enamik klientidest ei suuda kohaneda ja osaleda kiiresti muutuval tööturul. Kõige huvitavam tulemus on olnud isiklik areng. Programmi hinnangutes on välja tulnud, et inimesed on tagasi saanud enesustuse, tunnevad taas oma kuulumist kogukonda ning taastavad normaalsed suhted oma ligimesetega. Algsed pinged ja konfliktid erinevate partnerite vahel on taandunud, kuigi eelarvelised “võitlused“ leiavad aset igal aastal. Siiski on tulenevalt muutuvatest poliitilistest oludest, eriti Rotterdamis, tulevik sarnaste projektide osas mõneti ebaselge.

## Hea praktika

OK programm tugineb kahel olulisel põhimõttel. Esiteks on programmis osalemine klientidele vabatahtlik ning kindlasti mitte kohustuslik. Teiseks põhimõtteks on programmi kliendikesksus. Läbi personaalsete intervjuude ning koolituste üritatakse välja tuua osalejate soovid, vajadused ja omadused. OK aitab pikaajalistel töötutel laiendada oma silmaringi avastades nende varjatud omadusi ning neid rakendades. Kogukonna liikmed on samuti rahul sellega, et sotsiaalne õhustik on parem ning suurenenud on hoolivus ja turvalisus, sest kogukonnas tehakse rohkem vabatahtlikku tööd. Seega aitab programm kaasa kogukonna sidususe suurendamisele.

## Holland

### Uued võimalused pikaajalistele töötutele: portfoolio meetod

Portfoolio on meetod, mille abil saab näidata mitte-formaalse õppimise, näiteks vabatahtliku töö kogemust. Oma teadmisi ja oskusi paremini teadvustades saavad portfoolio omanikud välja töötada isikliku tegevuskava, mis vastab inimese soovidele ja suutlikkusele. Portfoolio koostamine on väga hea vahend näitamaks inimese saavutusi ja potentsiaali. Meetod on algselt välja töötatud erialase õppimise hindamiseks.

### Tegevuse kirjeldus

Portfoolio koostamine kui meetod, mis aitab inimesel välja tuua erinevad õppimiskogemused ning paremini teadvustada oma omadusi ja kompetentsi, on ideaalne vahend tööturule taasintegreerumise projektides. Vabatahtlike Hoolekande Organisatsioonide Juhitamise Sihtasutus (Foundation for the Management of Volunteers Welfare organisations – sVM) töötas välja spetsiaalse portfoolio variandi pikaajalistele töötutele. Enamik inimesi vajab mingil viisil juhendamist oma portfoolio koostamisel, eriti kui on vaja kirjeldada oma kogemusi ning teadvustada oma kompetentse.

### Tulemus

Meetodit testiti viies pilootprojektis hõlmates ligi 50 klienti ning positiivseid tulemusi oli keskmiselt oluliselt rohkem kui üheski teises sarnases projektis. Piloottestide tulemusena valmisid järgmised töövahendid: standardportfoolio kasutamiseks ühendustes, portfoolio tööturule taasintegreerumise projektides osalevatele klientidele ning koolitus ja juhendamaterjal portfoolio meetodi juhendajatele.

## Hea praktika

Vabatahtlikud saavad positiivse tõuke oma vabatahtliku tegevuse käigus saavutatud konkreetsete tulemuste ja enesearengu kirjeldamisel. Nad on motiveeritud astuma järgmisi samme ning osa saama ühenduse poolt pakutavatest koolitustest. See muudab organisatsioonid atraktiivsemaks, eriti noortele vabatahtlikele või inimestele, kes on naasemas tööturule. Organisatsioonidel on omakorda parem ülevaade oskustest ja teadmistest, mida

nende kaasatud vabatahtlikud omavad ning see annab võimaluse neid oskusi tõhusamalt rakendada. Osalejad on olnud väga rahul tulemustega, avastanud endas uusi kompetentse, tundnud ennast kindlamana ja paremini ettevalmistatuna tööintervjuudeks.

## **Prantsusmaa**

### **Vabatahtlik töö ja sotsiaalne kaasatus**

Käesolev näide pärineb Rahvusvahelise ATD Neljanda Maailma Liikumise (International Movement ATD Fourth World) poolt kogutud heade kogemuste seast, kuidas sotsiaalselt tõrjutud ja vaesuses elavad inimesed on läbi vabatahtliku tegevuse kogukonnaelus aktiivselt osalenud ning selleläbi oma sotsiaalset kaasatust suurendanud. Kümme noort, kes olid Prantsusmaa Noisy-le-Grand'i Teadmiste ja Solidaarsuse Klubi (Club of Knowledge and Solidarity – ühendab erineva sotsiaalse taustaga noori ühistegevusteks) liikmed, osalesid aktiivselt ehitustööde laagris Hondurases. Viis, kuidas nad reisi ette valmistasid ja ellu viisid, on tõestuseks, et sotsiaalselt tõrjutud noored suudavad oma potentsiaali rakendada ning pühenduda solidaarsuse nimel.

#### **Taust**

1998. aastal jutustas üks Noisy-le-Grand'i Teadmiste ja Solidaarsuse Klubi liige klubi kokkusaamisel televisiooni vahendusel nähtud orkaani Mitch kohutavatest tagajärgedest. Varasemalt oli neid külastanud Kesk-Ameerika sõprusklubi liikmed ning nende käest kuulsid nad, et kõik kohaliku klubi tegevuseks vajalikud ruumid ja vahendid olid tormi tõttu tõsiselt kannatada saanud. Noisy-le-Grand'i liikmed leidsid üksmeelselt, et nad peavad oma sõpru aitama ning pakkusid välja oma vabatahtlikku abi taastustöödeks. Mitme kuu jooksul pühendasid klubi liikmed oma aega, ideid ja energiat, et leida vajalik raha ja vahendid projekti elluviimiseks.

#### **Tegevus**

Klubi liikmed kirjutasid palvekirju oma linna ja kohaliku omavalitsuse liikmetele ning isegi Prantsusmaa presidendile. Üheskoos omal initsiatiivil rahastuse otsimine aitas klubi liikmetel seostuda laiemalt oma kogukonnaga. Rahvamajas läbiviidud heategevuslik loterii võimaldas neil suhelda noorte ja täiskasvanutega teistest linna piirkondadest. Klubi liikmed said tasuta kasutada linna teatrit, et korraldada heategevuslik tuluõhtu, kus esinesid kohalikud lapsed. Lisaks leidsid nad võimaluse raha saamiseks hooajatööde kaudu, sõlmides kokkuleppe kaubanduskeskusega, kes võttis neid tööle kingituste pakkiijatena enne pühi. Samaaegselt pidasid nad kontakti oma sõpradega Hondurases, tulenevalt kommunikatsiooniprobleemidest, aitasid neil sõpradega suhelda ATD täiskohaga vabatahtlikud Guatemalas, samuti aitas neid üks ATD toetaja vabatahtlikult hispaania keele tunde andes. 1999. aasta lõpus sõitsid noored Hondurasesse, saatjaks ATD 4 täiskohaga vabatahtlikku. Nende esimene ülesanne kohapeal oli muuta hävinud telliskivitehas ühiselamuks kodututele Nueva Suyapa elanikele. Kuigi töö oli raske, aitas nende entusiasmi ergutada projektiga seotud kohalike perede äärmiselt soe vastuvõtt ning professionaalsete ehitajate tunnustus nende tööle.

## Tulemused

Hondurases teostatud projekt tõestas noortele, et nad on suutelised ellu viima oma ideid. Nad said enda sõnul juurde rohkem enesekindlust ning motivatsiooni, mõistsid, kuid võrd oluline on omada ühist eesmärki, mis kaotab takistused koostöö tegemiseks. Noored nentisid samuti, et Hondurases kogetu pani neid tõsiselt mõtlema oma probleemide raskuse üle ning innustas positiivsemalt mõtlema, teisiti käituma ning seadma selgemaid sihte tulevikuks. Projekt pakkus kultuuridevahelise õppimise kogemust ja teadmiste omandamise ning jagamise võimalust, suurendas osalejate solidaarsust ja teineteisemõistmist. Ühe olulisema tulemusena andis projekt klubi noortele pühendumise kogemuse. Projekti lõppedes otsustasid nad arendada kohaliku klubi ja arenguprogrammiga pikaajalist koostööd, et toetada toidu ja kirjaoskuse õpetamise osas Nueva Suyapa kõige vaesemaid peresid. Projekti nimeks sai sümboliliselt FANIA, mis tõlkes tähendab “Enne ja eelkõige perede ja laste heaks”. Mitmed klubi liikmed leidsid oma kutsumuse tegeleda kogukonna- ja noorsootöoga ning neil on eriti hea meel olla eeskujuks oma piirkonna sarnase taustaga noortele.

## Õppetunnid

Sotsiaalselt tõrjutud noorte jaoks pakkus sellise suure projekti ellu viimine mitmeid väljakutseid. Näiteks tekkis raskusi passi ja viisa jaoks kõigi vajalike dokumentide hankimisel tulenevalt kodakondsusest või alaealisusest. Samas olid noored valmis maksma 400 franki viisa eest, kui neil tavaliselt pole raha, et kohaliku transpordi eestki maksta. Kuid tänu meeleskindlusele ja pühendumisele said kõik takistused ükshaaval ületatud. Algselt peljatud raskus projekti jaoks raha kokkusaamiseks ei osutunud lõppeks üldse probleemiks, siingi aitas noorte sihikindlus ning leidlikud ideed.

## Hea praktika

Erineva sotsiaalse taustaga inimeste kaasamine vabatahtlikena kogukonna tegevusse ei põhine niivõrd metodoloogial, kui hoiakutes, pühendumises ja eetikas. Edu võtmeks on siin inimressurssidesse investeerimine. Sotsiaalselt tõrjutud inimesed vajavad tuge ühiskonnalt, osaliselt saavad seda pakkuda täiskohaga vabatahtlikud. Vabatahtlik töö aitab luua usaldust ja teineteisemõistmist erinevate vabatahtlike vahel ja kogukondades, kus nad tegutsevad. Selleni jõudmine nõuab aga aega ja toetavat inimressurssi. Eduka partnerluse loomine vabatahtliku tegevuse korraldamisel nõuab kõigi osapoolte teadvustamist, milliste teadmiste ja oskustega igaüks tegevusse saab panustada. Sotsiaalselt tõrjutud inimeste kaasamisel on eriti oluline, et nad tunnetaksid enda panuse olulisust ning et nende arvamusi võetakse kuulda. Oluline aspekt on vabatahtlike koolitus, mis lisaks tehnilistele oskustele ja metodoloogiale peab tähelepanu pöörama suhtlusoskuste parandamisele. Vähemate võimalustega inimeste kaasamist vabatahtlikku tegevusse tuleb rohkem propageerida ning selleks võimalusi luua.

## Kontaktandmed

International Movement ATD Fourth World  
107, avenue General Leclerc  
95480 Pierrelaye, France

information@atd-fourthworld.org  
www.atd-fourthworld.org

## Soome

### Noortekadeemia vaba-aja tegevuse õpiraamat

Vaba-aja tegevuse õpiraamat on üle 13-aastastele noortele kõigi oma vabal ajal vabatahtlikuna mittetulundusühingutes või muudes ühendustes tegutsedes saanud õppekogemuste dokumenteerimise vahend. Selle eesmärk on suurendada noorte mitte-formaalse õppe tunnustamist. Õpiraamatu peamine funktsioon on muuta õppekogemused noorte endi jaoks nähtavamaks, kuid see toimib ka tunnustusvahendina tööandjatele ja formaalse hariduse asutustele.

### Taust

Vaba-aja tegevuse õpiraamat töötati algselt (1995-1996) välja mitmete ekspertide poolt Noortekadeemia liikmesorganisatsioonidest (s.h. skautide ühingud, Punane Rist, 4H, kiriklikud noorsootöö ühendused jt.). Algselt oli vajadus sellise vahendi järele üsna konkreetne: kuidas oleks noortel, kes on mõne mittetulundusühingu juures vabatahtlikuna töötades väga aktiivsed, saada kasu oma kogemustest ja teadmistest? Põhirõhk oli iga noore individuaalse arengu toetamise asemel pigem kasu saamisel. Ei puudunud ka varjatud eesmärk: Noortekadeemiasse kuuluvad organisatsioonid tundsid vajadust enda tegevuse ja olemasolu paremaks tunnustamiseks.

### Tegevuse kirjeldus

Sissekanded õpiraamatusse teeb alati täiskasvanu (s.t. üle 18 aasta vanune), kes on konkreetse tegevuse eest vastutav või sellega väga hästi kursis. Noored ise täidavad ära osa, kus tuleb anda hinnang enda õppekogemusele. Eesmärk on keskenduda rohkem sellele, mida ja kuidas on õpitud, mitte pelgalt sellele, mis on ära tehtud. Isik, kes kirjutab sissekandele alla, lisab ka oma kontaktandmed juhuks, kui keegi soovib kontrollida, kas noor tõepoolest osales nimetatud tegevuses. Sissekandeid võib raamatusse koguda soome, rootsi või inglise keeles.

Süsteemi kaasatud haridusasutustel (250 kesk- või kõrgkooli) on kirjalik kokkulepe Noortekadeemiaga, kuidas ja mis ulatuses hinnata ja tunnustada õpiraamatu sissekandeid. Oluline on silmas pidada, et õpiraamatusse kirja pandud kogemuste hindamine ja kinnitamine on alati individuaalne ja sõltub konkreetsest juhtumist. Süsteemi eesmärk ei ole ühelgi viisil otsene akrediteerimine formaalses hariduses. On väga oluline, et vabatahtlikus tegevuses osalemisel ja õppimisel, olgu see siis organiseeritud või organiseerimata, poleks vabatahtlikkuse põhimõte ohustatud.

Vaba-aja tegevuse õpiraamatuid jagavad noortele peamiselt noorsoo- ja spordiorgani-



satsioonid. Noored saavad või ostavad õpiraamatu tavaliselt mõne konkreetse organisatsiooni juures tegutsedes, näiteks kursustel käies jne. Viimasel ajal on üha rohkem äriettevõtteid ostnud väiksemates kogustes õpiraamatuid ja jaganud neid piirkondlikult, kas koolide või noorte- ja spordiorganisatsioonide kaudu.

### **Tulemused**

Käesoleval hetkel on vaba-aja tegevuse õpiraamatut jagatud Soomes rohkem kui 70 000 noorele. Noorteakadeemia registris on üle 8000 õpperaamatut kasutava noore. 2003. aasta kevadel Noorteakadeemia poolt läbi viidud uuringu kohaselt (690 vastanut) tunneb iga kolmas noor, et õpiraamatu sissekanded on aidanud teda (suve)tööl kandidideerimisel. Kui vaadata õpiraamatu kasutamist, siis kõige populaarsemaks kategooriaks on "Kursused" (17,4%). Üsna populaarsed on samuti kategooriad "Tegevus juhi, koolitaja või treenerina", "Usaldust ja vastutust nõudvate ülesannete täitmine" ja "Regulaarne osalemine vaba-aja tegevustes" (12-13 % iga kategooria puhul).

Vaba-aja tegevuse õpiraamatu süsteem on tekitanud Euroopa tasandil suurt huvi – seda mainitakse hea praktikana Euroopa Komisjoni poolt Euroopa noortepoliitika valges raamatus. Soome õpiraamatu süsteem võiks olla üheks alguspunktiks üle-euroopalise noorte mitte-formaalse hariduse tunnustamise mudeli väljatöötamisel, pidades silmas kultuurilisi ja hariduslikke erinevusi erinevates Euroopa riikides.

### **Õppetunnid**

Vaba-aja tegevuse õpiraamatut jagati algusaastail (1996-1998) asutavate organisatsioonide noortele aktiivsetele liikmetele väga tõhusalt. Organisatsioonid olid õpiraamatu tutvustamisele väga pühendunud, kuid õpiraamatu tegelikule kasutamisele pandi vähem rõhku. Seetõttu jagati esimestel aastatel õpiraamatuid küll paljudele "õigetele" noortele, aga pärast seda polnud enam piisavalt toetusvahendeid, et julgustada noori õpiraamatut edasi kasutama ja sellesse sissekandeid koguma.

Olles saanud esimestel õpiraamatu jagamise aastatel olulised õppetunnid, tegi Noorteakadeemia edaspidi investeringuid selleks, et toetada neid noori, kes olid endale õpperaamatu juba hankinud. Noorteakadeemia hakkas välja andma õpiraamatu omanikele mõeldud ajakirja. See ilmus kaks korda aastas ja sisaldas artikleid erinevate organisatsioonide, vabatahtliku tegevuse, vaba-aja tegevuses õppimise, oma projektidele rahastamise leidmise, õpiraamatu formaalhariduses ja tööotsimisel kasutamise kohta jne. Ajakiri saadeti neile õpiraamatu kasutajatele, kes olid registreerunud Noorteakadeemia juures.

### **Hea praktika**

Vaba-aja tegevuse õpiraamatut võib kirjeldada kui head kogemust noorte vabatahtliku tegevuse vallas. Õpiraamat on koostatud vastavalt nendele tegevuste liikidele, millega noored oma vabal ajal tegelevad mitte selle järgi, et vastata haridusasutuste või tööandjate vajadustele. Seetõttu on kerge õpiraamatut täita ja mõista arengut, mis nende tegevuste jooksul on toimunud. Kuid samal ajal on ka tagasiside haridusasutustelt ja eriti tööandjalt väga julgustav: "lugejad" näevad õpiraamatut teostatava ja kergesti kasutatavana.

## Kontaktandmed

Youth Academy / Nuorten Akatemia ry  
 Olympiastadion, eteläkaarre  
 FIN-00250 Helsinki  
 Finland

Tel: +358 9 3487 0600  
 Faks: +358 9 3487 0610  
 toimisto@nuortenakatemia.fi  
 www.nuortenakatemia.fi

## Šotimaa

### New Deal töötute mentorlus

“New Deal” (“Uus kokkulepe”) on Suurbritannia valitsuse algatatud programm, mille sihtgrupiks on pikaajalised töötud. Tegemist on erisuguseid meetmeid ühendava programmiga aitamaks pikaajalistel töötutel üle saada takistustest töö leidmisel ja alalhoidmisel. Ühe võimalusena võivad programmis New Deal osalejad endale saada isikliku mentori. Mentorid on vabatahtlikud ning pakuvad individuaalset tuge.

#### Taust

Töö leidmisele võivad takistuseks saada mitmed tegurid. Pikaajaliste töötute puhul on oluliseimateks probleemideks oskuste, enesekindluse ja motivatsiooni puudumine.

Vabatahtlike mentorite rakendamine teiste formaalsete meetmete kõrval pakub kliendile positiivset eeskujut, mentor saab motiveerida, töötut eest seista ning olla erapooletu ja hinnanguvaba juhendaja. Selle mudeli edukuse võti peitub vabatahtlike kasutamises mentoritena, kelle sõltumatus ja eemalseisimine “ametnikkonnast” aitab kliendil olla avatum ja ausam.

#### Tegevuse kirjeldus

Vabatahtlikke mentoreid värbab ja koolitab Vabatahtlike Keskus. Klientidele pakutakse mentori võimalust vestlustel Vabatahtlike Keskuses ning kliendi isikliku nõustaja poolt tööhõiveametis (Job Centre). Kuigi New Deal töötute mentorlus on osa New Deal programmist ning seda rahastatakse tööhõiveameti poolt, on oluline märkida, et tegemist on ühe mittekohustusliku valikuvõimalusega New Deal klientidele.

Klientidele, kes soovivad mentorit, otsitakse oskuste ja isikuomaduste poolest sobiv tugiisik. Kui sobiv mentor on leitud, kohtutakse korra nädalas, tavaliselt tunniks ajaks. Kokkusaamine leiab aset neutraalses kohas ning kõik omavahel räägitu on konfidentsiaalne tekitamaks kliendi usaldust teenuse vastu. Mentorlussuhte kestvuse minimaalset kestust ei ole määratletud, maksimaalne kestus on 9 kuud. Vabatahtlikke mentoreid koolitatakse keskendumise kindlale programmile ning tegutsema töö leidmise eesmärgi suunas, samuti jälgima, et suhe ei areneks liiga sõbrustavaks.

#### Tulemused

Programmi viiakse ellu tööhõiveametiga sõlmitud lepingu alusel. Programmi auditeeritakse, toimub aruandlus ning nendele tuginevalt sõlmitakse jätkulepingud.

Osadel klientidel on mentorlusest otsene kasu, leides tänu mentorlusele töö või saavutades koolituseesmärgid. Kuid paljude klientide puhul, eriti nende, kellel on mitmeid takistusi töö leidmisel, on mentorlus üks osa kestvast töö leidmise protsessist, mis nõuab pikemat aega ning mitmeid erinevaid meetmeid. New Deal töötute mentorlusprogrammi ei hinnata vahetu töö tulemuste põhjal.

### Hea praktika

Projekti edu on taganud ennekõike vabatahtlike koolitamine, oskuslik vabatahtlike värbamine ning mentorluse käigus pidev vabatahtlike toetamine ja juhtimine. Lisaks sellele on töö kliendiga, mis on aidanud kliendil aru saada mentorluse võimalikust kasust töö leidmisele, taganud programmi käsitlemise ühe olulisema meetmena.

Programmi õnnestumise aluseks on aga vabatahtliku ja kliendi edukas kokkusobitamine. Õige mentori leidmine vastavale kliendile on võimalik ainult tundes hästi vabatahtlike oskusi ja isikuomadusi.

### Kontaktandmed

Volunteer Centre Edinburgh  
45 Queensferry Street Lane  
Edinburgh EH2 4PF  
Scotland  
Kontaktisik: Paul Wilson

Tel: +44 131 225 0630  
Faks: +44 131 225 0631  
paul.wilson@volunteeredinburgh.org.uk  
www.volunteeredinburgh.org.uk

## Tšehhi

### Vabatahtlike programm töötutele

Tšehhi Vabatahtlike Keskuse Hestia poolt läbi viidud programmi eesmärk oli võimaldada suurtel gruppidel töötutel inimestel – peamiselt noortel – osaleda vabatahtlike projektides. Lisaks positiivsele psühholoogilisele mõjule võimaldas see neil omandada uusi kogemusi ja oskusi ning aitas minna taas professionaalsele tööle. Antud projekt toetus tõhusale koostööle kohalike tööhõiveametite ning mittetulundusühendustega pakkudes paindlikku ning mitmesugust vabatahtlikku tegevust. Lisaks korraldati seminare, mis õpetasid osalejatele võimalusi, kuidas läbi vabatahtliku tegevuse ennast arendada, tõsta enesehinnangut ning parandada enda positsiooni ühiskonnas.

### Taust

Algselt (2000-2001) oli programm koostatud neile noortele keskkooli lõpetajatele, kellel oli kogemuse puudumise tõttu probleeme koha leidmisega tööturul. Kuna neil puudub töökogemus, siis ei leia nad tööd ning kuna nad on töötud, siis ei saa nad kogemusi omandada. Veelgi enam, tulenevalt asjaolust, et nad saavad sotsiaaltoetust, neil puudub regulaarne päevakava ning nad elavad enamjaolt koos vanematega, siis on sellisel olukorral väga hävitav mõju noorte enesekindlusele ning tahtele oma olukorda muuta. Va-

batahtliku tegevuse kaudu on neil võimalus saada sotsiaalseid kontakte ning omandada kasulikke kogemusi. Selline tegevus loob võimalusi aktiivselt oma olukorda parandada, mis on omakorda hea märk potentsiaalsetele tööandjatele. Programm rõhub psühholoogilise ja sotsiaalse kriisi ennetamisele, mida sellised olukorrad võivad endaga kaasa tuua. Noortele pakuti nende vabatahtliku tegevuse ajal lisaks koolitusi, kursusi jmt.

### **Tegevuse kirjeldus**

Hestia tõi selle projekti jaoks kokku kohalikud vabatahtlike keskused ja tööhõiveametid, mittetulundusühendused ning ülikoolid ja teised haridusasutused. Tööhõiveametid värbasid võimalikke vabatahtlikke ning tutvustasid võimalust. Huvitatud osalejatele pakuti vabatahtlikku tegevust vabatahtlike keskuste kaudu. Programmis osalenud noored koolitati vastavalt organisatsiooni vajadustele, kus nad hakkasid vabatahtlikuks. Osalenutega sõlmiti programmi toimumise ajaks leping. Vabatahtliku töö jooksul pakuti osalejatele täiendavaid õppimisvõimalusi. Leping lõpetati kindla aja pärast või kui vabatahtlikule pakuti tasustatud tööd. Programmis osalemise vältel sai noor töötuna rahalist toetust tööhõiveametist. Lisaks hüvitati vabatahtlikule transpordikulud ning täiendavad nende tegevusega kaasnevad kulutused mittetulundusühenduses. Vabatahtlikega toimusid tegevuse jooksul regulaarsed vestlused ning hindamised juhendajaga. Pärast vabatahtliku projekti lõppemist anti vabatahtlikele tunnistus kogemuste omandamise kohta.

### **Tulemused**

Pärast esimest 6 kuud anti programmile hinnang. Selleks ajaks oli 50% kõigist programmis osalenutest palgalisel töö. Edasised hinnangud on olnud selle tulemusega võrreldes keskpärased. Peale programmi aastast rakendamist ilmnisid nii projekti tugevad kui nõrgad küljed. Positiivset tagasisidet saadi programmis osalenud töötutelt noortelt ning organisatsioonidest, kus noored töötasid vabatahtlikena. Samuti näitasid programmi vastu huvi üles ka teised töötute rühmad (lapsepuhkusel olevad emad). Peale saadud kogemuste analüüsi laiendati 2001 aastal programmi teistele töötute rühmadele. Programmi on kokku rakendatud viies piirkonnas.

### **Õppetunnid**

Algselt oli raskusi koostöö arendamisel tööhõiveametitega. Läbirääkimisi pidades tekkis tööhõiveametite esindajatega arusaamatusi terminoloogilistes küsimustes (nende jaoks oli praktiline kogemus ainult õpingutega seotud kogemus). Mõned neist tegid koostööd vaid formaalselt ning ei panustanud üldse enda kompetentsi projekti elluviimiseks (mis tähendas rohkem tööd vabatahtlike keskustele). Peale tööhõiveameti juhtidega isikliku vestlemist ning töötajate kogu projekti üksikasjalikku selgitamist paranes olukord oluliselt. Probleeme tekitas tol hetkel Tšehhis puuduv vabatahtlikku tegevust reguleeriv seadusandlus, samuti polnud organisatsioonid valmis vabatahtlikke vastu võtma.

### **Hea praktika**

Vabatahtlike programm töötutele oli edukas, sest see vastas tõsisele probleemile, mida riiklikud ja kohalikud ametiasutused soovisid lahendada või teha lahendamise osas koostööd. Program-

mi edule aitas kaasa 2001 aastal ÜRO poolt välja kuulutatud rahvusvaheline vabatahtlike aasta, mis võimaldas vabatahtlikku tegevust laiemalt tutvustada ja propageerida.

### **Kontaktandmed**

The National Volunteer Center Prague  
Na Porici 12 (palace YMCA)  
115 30 PRAHA 1  
Czech Republic  
Kontaktisik: Olga Sozanska

Tel: +420 224 872 075-7  
Faks: +420 224 872 076  
osozanska@hest.cz  
<http://hest.cz>

## **Ungari**

### **Kapu (Gateway) programm**

Kapu programm on kohaliku kogukonna baasil organiseeritud vabatahtliku hooldusabi süsteem. Tegemist on lisateenusega avaliku sotsiaalhoolekande ja tervishoiuteenuste kõrval, mis neid täiendab pakkudes mittekvalifitseeritud (vabatahtlikku) abi kõigile, kes seda vajavad. Programmi peamine eesmärk on taaselustada vabatahtlik töö Ungaris ning laiendada selle ulatust, tugevdades selleläbi sotsiaalset solidaarsust riigis.

### **Taust**

Programmi töötasid välja Bekeš'i maakonnas Bethel'i Sihtasutus ja Suurbritannias Brightonis paiknev Social Care Initiatives Network (Sotsiaalhoolekande Algatuste Võrgustik) Kapu/Gateway programmi nime all. Algselt pakkus teenus koolitust ja tehnilist tuge peamiselt koolist väljalangenud noortele töötutele, võimaldades neil vabatahtlikena abistada ennekõike eakaid või teisi abivajajaid nende kodudes. Suurbritannia kogemuse rakendamist Ungari programmis, antud mudeli tutvustamist ning vajaliku metodoloogia kirjeldamist toetas 1996-1998 aastal Euroopa Liit.

### **Tegevuse kirjeldus**

Teenuse pakkumine põhineb vabal tahtel, on tasustama ning oma oskusi ja vaba aega jagatakse kaasinimese heaks, kes vajab abi sotsiaalsetest, vaimsetest või meditsiinilistest põhjustest tulenevalt. Peale vabatahtlike hõlmab programm palgalisi töötajaid (programmijuhid, koordinaatorid, koolitajad), kelle ülesanne on vabatahtlikke koolitada, pakkuda tehnilist tuge, emotsionaalset tuge jmt., samuti tagada turvaline keskkond nii vabatahtlikele, organisatsioonidele kui teenuse saajale. Vabatahtlikena kaasatakse programmi ennekõike keskkooliõpilasi ja tudengeid, koolist väljalangenud noori töötuid, üle 40-aastaseid koduperenaisi ning töötuid naisi, kuid osaleda võib igäüks, kellel töö kõrvalt leidub aega ja tahtmist teisi abistada. Programmis osalemiseks peavad vabatahtlikud kõigepealt läbima 40 tunnise koolituse, mis valmistab neid ette vastavate abivajajatega töötama. Lisaks toimuvad vabatahtlike koolitajate, koordinaatorite ning programmijuhtide koolitused. Kõik koolituskursused (v.a. programmijuhi koolitused) on ametlikult registreeritud Budapesti Tööturu ja Metodoloogia Keskuse (Budapest Centre for Labour Market and

Methodology BMMK) juures vastavalt Haridusministeeriumi määrusele.

### **Tulemused**

Esimese kahe aasta jooksul (1998-2000) rakendati programmi ainult Békés'i maakonnas, kuid alates 2000 laienes programm teistesse piirkondadesse ning 2004 aastaks rakendatakse Kapu programmi 19 linnas. 2004 aasta lõpuks valmistas Bethel'i Sihtasutus ette riiklikku programmi, tuginedes 16-ne toimiva programmi analüüsile. Tulemused kinnitasid programmi oodatud mõju. Vabatahtlikuna töötavad noored töötud ei lange depressiooni, nad õpivad kogukonnas vastustust võtma. Katsetades erinevaid viise, kuidas abivajajaid toetada, aitas programm neil sellelabi valida edasist eriala. Mõnnes linnas programmi käivitamine parandas erinevate sektorite toimijate koostööd. Vabatahtlik tegevus aitas vabatahtlikel taasintegreeruda kohalikkude kogukonda, mis aitas kogukonda muuta elujõulisemaks ja stabiilsemaks. Programmis osales 2004 aasta seisuga üle 260 vabatahtliku, kes toetasid ligikaudselt 540 abivajajat. Kasusaajate hulka võib lugeda ka programmis osalenud asutusi ja ühendusi.

### **Õppetunnid**

Kõige suurem väljakutse on olnud saada programmile tunnustust kohalikus kogukonnas, ennekõike mis puudutab asutusi ja ühendusi. Raskusi valmistab neile peamiselt koostöö vabatahtlikega. Selle probleemi lahendamiseks on korraldatud seminare ja töötubasid, et tutvustada teenust partneritele. Kuigi programmide käivitamist ning vabatahtlike ja nende koordinaatorite koolitamist on toetatud mitmetest programmidest ja fondidest projektide alusel, nõuab programmide käigus hoidmine stabiilset rahastust.

### **Hea praktika**

Kapu programm aitab noortel vabatahtliku töö ja koolituste kaudu omandada praktilisi kogemusi, suhtlemist teiste inimestega, õppides seeläbi iseennast paremini tundma ja sobilikku tööd otsima. Töötutele üle 40-aastastele naistele võimaldab vabatahtlik töö naasta aktiivselt kogukonna ellu ning tööturule. Lisaks soodustab programm põlvkondadevahelist suhtlemist ja osalejate sotsiaalsete väärtuste kujunemist. Programmi edu sõltub aga ennekõike täiskohaga Kapu vabatahtlike koordinaatoritest, kelleks koolitatakse just keskkoolinoori ja tudengeid, pakkudes neile ühelt poolt töökogemust ning teisalt tagades programmi jätkusuutlikkuse. Oluline on Kapu programmi rakendamise kogemustega programmijuhtide roll, kes lisaks tulevaste programmijuhtide koolitamisele on loonud programmis osalevate organisatsioonide ekspertide võrgustiku. Kapu programm tõstab Ungari tervise- ja sotsiaalhoolekande teenuste kvaliteeti, programm omab rahvusvahelist ISO 9001-2000 sertifikaati, mis seab osalevatele organisatsioonidele selged kvaliteedinõuded ja protseduurireeglid.

### **Kontaktandmed**

Bethel Foundation  
H-5600, Békéscsaba  
Dr. Becsey O. u. 2.  
Hungary

Tel./faks: +36 66 443-030  
www.strobeth.hu  
bethel@strobeth.hu

## ALLIKAD JA VIITED

Haridus- ja Teadusministeerium  
<http://www.hm.ee>

Eurodesk Eesti  
<http://www.eurodesk.ee>

Euroopa Komisjoni Esindus Eestis  
<http://www.euroopaliit.ee>

Euroopa Liit ja ÜRO  
<http://europa-eu-un.org>

Euroopa Liidu Portaal  
<http://www.europa.eu.int>

Euroopa Noored  
<http://www.noored.ee>

Euroopa Noorteportaal  
<http://www.europa.eu.int/youth>

Euroopa Vabatahtlike Keskus  
European Volunteer Centre  
<http://www.cev.be>

Rahvusvaheline Vabatahtlike Püüdluste Ühing  
International Association for Volunteer Effort  
<http://www.iave.org>

Sotsiaalministeerium  
<http://www.sm.ee>

Tartu Vabatahtlike Keskus  
<http://www.vabatahtlikud.ee>

Üleilmne Vabatahtlike Portaal  
World Volunteer Web  
<http://www.worldvolunteerweb.org>

ÜRO Vabatahtlikud  
United Nations Volunteers  
<http://www.unv.org>



**Tartu Vabatahtlike Keskus** (TVK) aitab kaasa vabatahtliku tegevuse levikule ja arengule Eestis. TVK nõustab ja õpetab vabatahtlikke ja organisatsioone, korraldab heategevuslikke üritusi ja kampaaniaid ning loob vabatahtlikku tööd soodustavat keskkonda. Tartus viib TVK vabatahtlikke kokku organisatsioonidega, kes nende abi vajavad.

[info@vabatahtlikud.ee](mailto:info@vabatahtlikud.ee)  
[www.vabatahtlikud.ee](http://www.vabatahtlikud.ee)